

PERIÓDICH QUINZENAL, ARTISTICH, LITERARI Y CIENTÍFICH

Any III

Barcelona 15 de Janer de 1882

Núm. 55

PREUS DE SUSCRIPCIÓ				Se publica 'ls días 1 y 15 de cada mes'	PREUS DE SUSCRIPCIÓ PAGANT EN OR	
ANY	SEMESTRE	TRIMESTRE	MES	DIRECTOR - PROPIETARI	ANY	SEMESTRE
Espanya	60 rals	32 rals	18 rals	6 rals	CARLOS SANPONS Y CÀRBÓ	
Països de l' Unió Postal	80 *	44 *	24 *		UNIÓ, 28	
Se paga per endavant. — Números solts + rals						
Cuba y Puerto-Rico						
Filipinas, Méjich y Riu de la Plata						
Y en los altres països, los preus d' Espanya y ademés lo franqueig						
5 pesos forts 3 pesos fort						
6 * 3 50 *						

SUMARI

TEXT — CRÒNICA GENERAL, per Ramon E. Bassegoda. = NOSTRES GRABATS, per Eduart Tamaro. = IMPORTÀNCIA DE LAS ASOCIACIONES que tenen per objecte lo foment de la instrucció científica moral ó literaria, per Vicens Piera y Tossetti. = A LA VERGE DE MONTSERRAT en la festa de sa coronació, per Consol Valls y Riera. = LO MES DE JANER, per J. Lluís Pellicer. = SÒSPIRS (poesia), per Joseph Camp-Sangles. = LAS SUPERSTICIONS, per Conrat Roure. = D. FRANCISCO DOMINGO, per Francisco X. Tobella. = A *** (poesia), per R. E. B. = ULTIMAS OBRAS d' ENRICH SERRA, per A. Masriera. = LO COIXÍ. Traducció de Narcís Oller y Moragas. = CARTAS DE LA HABANA, per Gabriel Costa y Nogueras. = BELLAS ARTS; per F. Barado. = NOVAS. = ANUNCIS.

GRABATS — D. FRANCISCO DOMINGO. = LO MES DE JANER. Composició de Pellicer. = LA PUBILLA CATALANA. Composició de Talaran. = ULTIMS MOMENTS D' UN SENTENCIAVÍ A MORT = L' ÀNGEL DEL PANTEÓ DE AYALA. = ALA DEL CAPITOL en los claustres de la catedral de Barcelona.

CRÒNICA GENERAL

La no son tot flors y violas pels bolsistes; ja s' ha estroncat aquella font mágica d' abundància que com per encant feu brotar, la grossa de projectes qu' en llargues vigilijs havia meditat lo senyor Camacho.

La confusió s' ha introduït ja en las tendas dels traficants de milions, y com sempre succeix en cassos semblants, los uns ab los altres s' atribueixen tota mena de responsabilitats

D. FRANCISCO DOMINGO Y GARRIGA

en la catàstrofe, pronunciantse fins i paraula traïció que hi ha qui refereix á una societat d' especuladors ó més ben dit agiotistas que ab la més gran hatxitat sab introduhirse en los círcols bursàtils sorprendent ab las sevas artimanías als esperits timorats. No pot donar-se situació més violenta que la d' aquesta gent meticulosa que te necessitat de passar cada dia balans á la seva fortuna apurantlo fins á l' últim xavo, seguint nerviosament céntim per céntim las peripecias de la cotisiació. Una hora transigeixen ab una ganancia modesta, més endavant passan per la pau, després se resignan á una pèrdua regular y per últim acaban conformantse á salvar la part més petita d' una fortuna qu' havia sigut considerable. Ja 'ns guardarem de comparar lo bolsista ab lo jugador de ruleta, pero es precis reconeixer que 'ls inconvenients y las dificultats qu' en sa professió s' atravessan no s' diferencian en gran part dels que amargan la vida dels héroes de la timba.

Que l' actual conflicte va de serio, tothom ho reconeix; se tem que firmas de las més respectables

se declaren insolvents, y en aquesta classe de assumptos ja es de sobras sabut que la ruina dels uns porta indefectiblement al seu darrera la de molts altres, per lo qual se pressent que han de ser numerosas las víctimas dels *colonials y catalunyas* y demés armes ofensivas qu' ab tot y sos terribles efectes no 's comprehen entre las prohibidas.

**

Lo viatje de la Cort á la capital del vehí regne ha donat tela llarga als periodistas polítichs pera redactar extensos articles sobre l' acullida que de part del poble lusitá habian obtingut nostres monarcas; ja era de suposar lo criteri qu' en aquest assumptu defensarian los amichs y adversaris de nostra actual situació política, aixís es que la cosa no ha trascendit mes enllá.

Donada la índole de nostre periódich, sols nos hem de permetre parlar á nostres lectors en lo referent al regi viatje, de la exposició artístich-arqueològica, inaugurada per los monarcas d' abdos regnes; d' aixó n' hem de parlar en serio, advertencia que creyem precisa ja que també nostres lectors s' han de enterar del gran rebombari promogut en Lisboa per los periodistas de Madrit.

L' assumptu no era per ménos; sacerdots d' aquesta sublime missió que s' anomena prempsa, destinada á ilustrar la opinió pública en los més trascendentals problemes qu' interessan á la societat, no debian ni podian prescindir d' assistir al ball del palau real, donat en obsequi dels monarcas espanyols. Las reglas d' etiqueta d' aquell pais exigian perz assistir l' us de la calsa curta.

Y aquí comensa'l conflicte; nostres periodistas, ó més ben dit jós de Madrit, no estant a tanto d' aquestas prescripcions de l' etiqueta lusitana, en va suplicavan que se 'ls permetes l' assistencia al ball, en trajo purament d' etiquette, tal com se compren fora del palau real de Lisboa. Las gestions no foren afortunadas, y l' mateix Valera, nostre ilustrat embajador en aquella cort, fentse càrrec de la gravetat de la situació, tingué qu' acudir en auxili dels periodistas oferintlos hi alguna roba pera ferlos admisibles en las reals estancies.

Y aixís va lograrse que tres periodistas conseguissen presenciar aquella festa.

Y la dignitat de la prempsa quedá en son lloch y la patria fou salvada.

**

L' exposició arqueològica organisada per lo rey D. Fernando, que tan decidida protecció ve dispensant á quant se relaciona ab lo cultiu de las bellas arts, fou realment una cosa notable.

Espanya hi ha concorregut, lo qual no voldir que hi haje representat un gran paper. Una sala excesivament gran pera 'ls escassos objectes exposats ha sigut destinada á nostra patria; en cambi si l' exposició no es numerosa ha sigut disposada ab un mal gust ben poch recomenble; ab tot y aixó la atenció s' fixa en los preciosos tapissos de Goya, altres del comteduch d' Olivares, un bácul del anti-papa Luna, ceràmica arabesca, armaris y secreters ab incrustacions de fustas raras, arcas del sige XIV, espasas de valor històrich y artístich, una col·lecció de plats arabes, rejolas de Valencia del sige XVII, tradició mudejar; esmalts en coure d' Aragó, sige XV; vasos peruanos, y molts altres objectes d' un valor inapreciable artísticamente parlant.

Las instalacions de Portugal son numerosas y molt ben combinadas; entre lo més notable que en elles se contenen figura una magnífica creu d' or tret de las Indias, procedent del sultán de Zanzibar en 1506; la creu de Bragansa,

adornada ab pedras de gran valor, algunas de ellas grabadas ab caracters àrabes; las petxeras y hombreras que va usar Francisco I de Fransa; una copa ab assumptos del poema de Camoens titulat *L' isla d' Amors*; una colecció de rellotges antichs, tapissos de la casa Medinaceli, ab relleus; una colecció de porcelana de Limoges fabricada en 1558; un anell de D. Joan de Portugal; una creu que possehi Felip III; miniatures y banos de las princesas de Bragansa.

No es menos notable l' exposició dels objectes sagrats; en ella s' troben: Un fragment del collar de Santa Isabel del sige XIV; triptichs del sige XIV al XVII ab magníficas porcelanas y pinturas; un retaule de l' iglesia de Guimaraes, regalat per D. Joan I; gran número d' objectes artístichs de las catedrals d' Oporto, Guimaraes y Ebora, del regnat de D. Manel, època en que l' art portugués consegui son major esplendor, entre ells un calzer d' Ebora, d' er massis, garantit ab grossos brillants; cadiras antiquíssimas de chor, báculs, coronas y patenas, preciosos exemplars del art desde l' sige XII al XVIII.

**

Lo que es del Liceo per aquest any no hi ha que refiarsen; prou ha sortit un empresari, lo senyor Sancho, fent á la Junta de propietaris, proposicions qu' un gran número d' ells han trobat acceptables. Pero com tothom no ha sigut de la mateixa opinió, lo senyor Sancho s' ha vist obligat á no insistir més en sas gestions.

En cambi á Madrit fins se permeten estrenar óperas d' autors espanyols. *Mitrídates*, drama lírich en tres actes, lletra de D. Marian Capdepon, ab música del mestre D. Emili Serrano, acaba de posarse en lo Teatro Real d' aquella vila.

Lo llibre d' aquesta ópera está inspirat en la tragedia de Racine y fou escrit en versos castellans, essent traduït al italià á fi de poderlo cantar la companyía del Real. Sobre l' mateix assumptu y ab lo mateix nom compongué Mozart una opera en 1770, valentsé d' un libreto d' Apóstolo Zeno, ópera qu' en Milan va obtenir un gran èxit.

Los personatges de l' ópera del mestre Serrano son los següents: *Monima*, promesa esposa de Mitrídates, ja declarada reina, paper que desempenya la senyora Rescké; *Mitrídates*, rey del Ponto, á càrrec del senyor Broggi; *Xifares* y *Farnaces*, fills de Mitrídates, desempenyats per los senyors Aramburo y Vidal, y per últim *Arbates*, confident de Mitrídates, que fa lo senyor Celestini.

L' acció passa de la següent manera: Derrotat Mitrídates per Pompeyo, se escampa la nova de la mort d' aquell capdill, noticia que l' mateix té empenyo en propagar á fi d' escapar dels romans y proseguir la lluyta. Al aixecar-se'l teló, en una platxa immediata á la ciutat, lo coro canta la derrota y la mort de Mitrídates, que Xifares, son fill, jura vengar. Arbates anuncia á Xifares que son germá Farnaces busca la protecció dels romans y pretén á Monima. Xifares confessa al confident del seu pare la passió que sent per Monima, y Arbates l' hi respon que aquesta no correspon á Farnaces. Muda's la decoració y apareix lo palau real; las esclavas de Monima procuran consolar á la princesa recordantli qu' es lliure y Monima exalta la llibertat com lo millor dels bens. Entra Farnaces y declara l' seu amor á Monima, la qual lo refusa donantli á comprender qu' estima á un altre, exasperant de tal modo la cólera del príncep. Entra Xifares, al qual Monima confessa sa passió de la manera més ingènu, per lo qual Xifares manifesta sa alegria. Encés de rabi Farnaces, y considerantse ja rey per la

mort de Mitrídates, amenassa als dos amants. Entra Arbates portant la nova de que Mitrídates no ha mort y desembarca en aquell moment; Xifares manifesta sa alegria per haber recobrat á son pare, desconsolantse després, puig veu perdut son amor. Farnaces y Monima expresan iguals sentiments.

Acte segon: Port de Nínfea. Mitrídates compta al poble y als soldats reunits, la seva derrota y manifesta qu' ell mateix propagà la nova de la seva mort per son particular interés y l' de la nació. Lo coro l' encoratja prometentli ajuda y l' rey ordena á sos fills que 's preparen pera la lluyta. Quedan sols Mitrídates y Arbates y aquest explica al rey com lo seu fill Farnaces solicita á la reina; Mitrídates manifesta l' seu enuig. Cambi d' escena; cambra del palau real. Xifares aconsella á Monima que 's case ab Mitrídates per cumplir son deber; ell l' hi promet allunyarse per sempre, y Monima abatuda, s' resigna als desitjos del seu amant, lo qual se retira. Las esclavas anuncian á Monima qu' arriva son real promés y ella fa esforços pera amagar las llàgrimes. Entran tots los personatges en escena. Mitrídates anuncia que va á contraruer vinculs sagrats ab Monima en l' ara del Himeneu, cridant á prop seu á sos fills. Farnaces deixa entreveure sos mals propòsits exasperant á son pare; Monima apareix resignada pero afigida, y estallant lo furor del pare ordena la presó de son fill Farnaces; aquest procura decidir á son germá á rebelarse contra Mitrídates al mateix temps que diu á aquest que Monima estima á Xifares. Lo monarca encés d' ira, condemna als seus fills á mort.

Acte tercer. Torre que serveix de presó á Xifares y Farnaces. Xifares se dol de la seva sort donant l' últim adeu al seu amor. Entra Farnaces y participa á son germá qu' està tramant una conspiració per destronar á Mitrídates, en la que deu pendre part Xifares. Aquest, encara qu' indignat, fingeix accedir pera defensar millor á son pare. Entran los revoltosos aclamant á Farnaces y Xifares, y marxan tots contra Mitrídates al que Xifares se proposa salvar. Mutació. Una cambra del palau. Mitrídates se queixa de que també son fill Xifares conspire contra ell. Entra Monima, que procura convencer al rey de la ignocència de Xifares, dientli que pera ofegar l' amor que desde petit sentia per ell, s' preparaba á fugir pera sempre; Mitrídates sembla commoures á sac paraules. Entra Arbates y anuncia que 'ls conjurats, manats pe 'ls dos prínceps, s' preparan á atacar lo palau. Mitrídates allunya tot sentiment de benevolència, dona en veu baixa una ordre de mort á un esclau y surt á combatre la revolta. Monima tem per la vida de Xifares y 'ls esclaus l' hi presentan la copa ab lo veneno que l' seu amant ha de beure per ordre de Mitrídates. L' acosta als seus llabis quan arriba Arbates y la deté. Arbates fa saber á Monima que Mitrídates, mortalment ferit en la batalla, reconeix l' ignocència de Xifares, qu' ha vensut als traidors y que perdonà á son fill. Entran Mitrídates, Xifares y soldats. Lo rey al morir uneix á Xifares y Monima, deixant á son fill per llegat son etern odi pera Roma.

RAMON E. BASSEGODA.

NOSTRES GRABATS

D. FRANCISCO DOMINGO Y GARRIGA
Veges l' article suscrit per don Francisco X. Tobella.

LO MES DE JANER

COMPOSICIÓ DE D. J. LL. PELLICER

En altre lloch d' aquest número podrán veurens l' article remés per don Joseph Lluís Pellicer, explicatori de la preciosa composició que va en la pàgina 24 de aquest número, y al qual remetem á nostres lectors.

LA PUBILLA CATALANA

Mes que avuy dia, era dominant á Catalunya á principis del present sige, la tendencia á l'aument y conservació dels patrimonis, especialment los territorials; essent llavors l'hereu ó la pubilla, una entitat de gran importància, viva continuació de la personalitat y tradicions de cada familia.

Aixó es lo que ha tingut present lo distingit pintor don Pelegrí Talarn en la composició del bonich dibuix que reproduhim, puix en efecte, ha presentat lo tipo de la esmentada pubilla en las circumstancies de son major esplendor y ufania. Ella, codiciada per tots los hereus de sa vila com futura posesora de grans massias, y al mateix temps admirada per sa hermosura y bon port; es coneixedora de sa posició, no la preocupa son esdevenir puix te reservada sa elecció, la que fará prest á son gust y al de sos pares; y entretant amiga del traball, mentres se disposa pera las festas de sa vila, ha pres lo fús una estona, després d'engalanarse ab sos millors robes que ha tret de l'antiga caixa de noguera que fou lo regalo de nuviatje de sa mare.

Faldillas de moaré davantal de musselina ample ab arrugats, falbalá y folgada boixaca; gípó de duranta de seda ab faldetas y encordonat per devant, mitja fulla de punt ab flocadura ó sarrell de seda, sabatas escotadas ab sibelletas y llas; y los cabells molt abundoso recollits per lo ret de cigarros de seda negre, ab la cinta passada del mateix color que 's clou sobre lo front formant un bonich llasset.

Tal era lo trajo de nostres més acomodadas pagesas, que s'enmirallaban en las caprichosas cornucopias, com la que 's veu penjada sobre l'arca, en los primers anys de nostre sige, y ab ell se presentaban rumbosas en los aplechs y festas majors de sos encontradas: fins que guiadas per un cego instint de imitació, volgueren vestir com las damas de la ciutat las que cada dia més y més veieren ab la major facilitat de comunicacions. Lo cambi s'ha fet casi per complert, mes tenim per molt dubtos, que aquellas fesomias en general plenes, enmorenidas, si b' de franch perfil y de brillants colors, com ve á donarne idea nostre grabat, hajen guanyat molt ó gens, arreconant aquells vistosos trajes de tall especial, de variats y vius colors, y al mateix temps aptes pera combinarse de mil maneras segons los tipos particulars á que s'adaptaban.

Avans de conclouer no podem menos d'elogiar l'acert ab que don Pelegrí Talarn ha possat de relleu totes aquestas circumstancies, donant una prova més de que en totes sos composicions se proposa un fi serio é instructiu, despriant aquells asuntos triviais que no tenen altre objecte que distreuer al espectador, sens ferli naixer una sola idea ni presentarli cap ensenyansa aprofitable. Molt al contrari son llapis s'excercita en aquells asumptos instructius ó moralisadors que son lo gran camp de l'art pictòrich y per medi d'un pacient estudi dels detalls, logra donar á la composició aquell segell particular de bellesa y de veritat que es lo que captiva en sa present obra *La Pubilla Catalana*.

ULTIMS MOMENTS

D' UN SENTENCIAT Á MORT

Lo grandiós quadro que reproduhim representa una d'aquellas terribles escenes que 's presencian algunas vegadas en las pressons d'Hungría. Allí es costum que los sentenciats á mort permanescan tres dias en la presó, permetentse á tothom visitarli donantli algunas almoynas.

En aquest terrible quadro, la figura principal sentada en lo major abatiment prop de la taula ahont hi ha un Crucifix entre dos candelabres, se destaca d'una manera magistral entre las demés de la composició. Prop d'ell, sa muller plora amagant son rostre, y sa petita filla plora també, encara que no puga abarcar tota la extensió de sa desventura. Las demés figures demostran de diferents maneras la compassió que experimentan, y á terra, prop de la citada taula, se troba una cassoleta de terrissa, ahont cahuen algunas monedes de escàs valor.

Tots los demés accèsoris de tan tristissim quadro, es-tán tractats ab molt esment y perfecció, formant un conjunt armònic y digne del ja reputat austriach pintor Munkacsy. Verament aquest descolla tractantse de la representació d'asuntos grandiosos y conmovedors, com ho proba lo present quadro, y ademés de justificarlo també molts altres, recordarém únicament lo de la presentació de Jesús á Pons Pilat, en qual escena se troban també vivament posades de relleu las calitats d'atenta observació y coneixement detingut de l'asunto, pera donar al tot y á cada hù dels personatges l'expresió mes propia y adecuada.

ALA DEL CAPITOL

EN LOS CLAUSTRES DE LA CATEDRAL DE BARCELONA

Los claustres ojivals de la Catedral de Barcelona, cromensats en 1382 per la part del carrer de la Pietat, segons justifica una lápida possada per son fundador en la capella de Santa Eufrosina; foren continuats donantse

gran impuls á las obras fetas á sos despases, en la presència del bisbe don Francisco Climent Sapera, posantse l'última clau després de sa mort en 1448, en la galeria baixa que es l'actualment construïda.

Esbelts en sos proporcions, ostentan aquests claustres una llarga col·lecció de capitells, d'imatgeria ab passatges de l'Antich, y del Nou Testament; sos claus portan esculpidas escenes de la vida, passió y mort de Jesucrist, si bé les quatre angulars més adornadas tenen les imatges dels quatre evangelistes en actitud de escriure sos evangelis; y descolla entre totes la preciosa clau de San Jordi en la glorieta que porta son nom. Entre les moltes bellesas de los ojivals, esculturas de sos aristons, variades gárgolas d'imatgeria y bestari, caladas y llargues finestras de sos capelles absidals; son molt notables la porta de l'Ecce-Hom que dona pas al temple, suposada ab fonament y en sa major part la porta principal romànica de la segona Catedral; la porta principal de l'antiga Sala Capitular (avuy capella de San Oleguer), las altres portes de las dependencias de la Sala Capitular; y los dos preciosos sepulcres de mossen Borja y del Sacristà Francisco Dezplà.

En l'empit del mateix claustre se observan empotradis curiosas laudas sepulcrals de canonges y distingits personatges dels sigles XII, XIII, y XIV, y lo paviment de sos quatre alas, se troba sembrat de curiosas laudas que cubreixen lo Vas de diferentas confraries, cavallers, lletrats, artesans y alguns beneficiats de la propia Seu; així com en las capellas moltes llosas y escollits blascons en sos parets, donan noticia de sos antichs èxilostres fundadors.

Aquests claustres, apena sombra de lo que serien una vegada acabats, estan faltats de sos columnetas y calats á semblanza dels de Vich y altres; debent recordarse que en alguns d'Italia fins se colocan vidrieras que converteixen sos arcadas en grans finestrals; y en nostre concepte deuria completarlos un segon cos semblant al del palau de la Diputació, en tres de sos costats, tenint en lo del temple un simple empit calat ab sos pinacles rematant los aristons; y així ademés de guanyar lo bon aspecte del conjunt, se disposaria de lloc suficient pera trasladar lo preciós Arxiu, pera Museo de antigüetats cristianas y altres dependencias.

L' ANGEL DEL PANTEÓ D' AYALA

Visitada fou per numerosos concurs y admirada en gran manera per los intelígents, en l'obrador dels germans Vallmitjana, l'estatua marmòrea que reproduhim, destinada á decorar lo panteó del insigne poeta Ayala.

Davant d'ella tots se preguntaren si era adecuada, si elevaba l'esperit á millors regions, si tenia aquella inspiració que vivifica la pedra y dona existencia sobrenatural á la materia; y lo judici no era pas desfavorable á la nova estatua.

Obra d'un expert cisell, ofereix aquella perfecció estética que raras vegadas presenta la naturalesa, y que sols l'art en son sobirà imperi pot concebir y executar, quan á l'imaginació ben cultivada ajuda una mà d'estre y segura. Aquesta correcció germe de l'idealització de la bellesa, devia reportar y reporta verament á l'estatua lo segell d'una obra superior digne d'un ser sobrenatural, intermedi entre Déu y l'home; per lo qual era menester que la expressió divinal no quedés sofocada per la bellesa ó excesiva predominancia de la forma humana. Aixó també ho han conseguit los celebrats escultors, nostres compatriots; y salvats aquets esculls, la manera de disposar las robes sens afectació, sens amplitud exagerada y sens marcat rebuscament; era un altre problema que devia resoldre, del qual no han surtit tampoch mal lliurats, puix las robes s'acomodan be á l'estatua angèlica, estan plegadas ab naturalitat, sens apariencia de gran estudi y no cayent en lo torturament dels plechs y del rebuscant contrast de las massas, permeten que la figura domine desambrassadament lo ropatje y que aquest no perjudique sa esbeltesa é idealisme, lo que completen las grans alas caygudas que forman lo fondo del esbelt contorn de la figura.

Si felis fou l'idea, de que ab la ma esquerra, aquest angel que figura devallat al sepulcre d'Ayala, pera recollir sos llors y augurarli l'inmortalitat, sostingués una branca de llores que apreta sobre son pit; no menos digne es l'actitud de son bras dret que sembla senyalar lo premi oferint la corona de semprevisas simbol convencional de l'inmortalitat. Mes tractanxe d'un poeta cristià y d'un missatger angèlic; suscribim á l'opinió, de que no es prou aquella corona pera elevar lo pensament, ni pera jutjarse premi de las inspiradas obres del poeta; sinó que tal vegada una petita creu, sola ó enllasada ab alguns brins de victoriosa palma, hauria traduit millor lo concepte, puix la forma actual, apar que deu reputarse mes propia del paganismus ahont la sola durada en la memòria dels homens podia reputarse com á únic y desitjat premi del mérit contret en vida, essent ademés necessari en lo cristianisme y més tractantse d'un monument religiós, com ho es un sepulcre, que los mèrits hajen sigut valedors pera

aquella inmortalitat de la creu, de la que 's diu: que no hi ha palma sens victoria y que será donada la palma á qui haurá lluytat dignament fins á sa fi.

En suma, donch: l'estatua que reproduhim, esculpida per D. Venanci, pot reputarse com una hermosa obra y un nou titol d'honor pera los reputats germans Vallmitjana.

EDUARD TÀMARO

IMPORTANCIA DE LAS ASOCIACIONES

QUE TENEN PER OBJECTE
LO FOMENT DE LA INSTRUCCIÓN CIENTÍFICA, MORAL
Ó LITERARIA (*)

L'Union fait la force

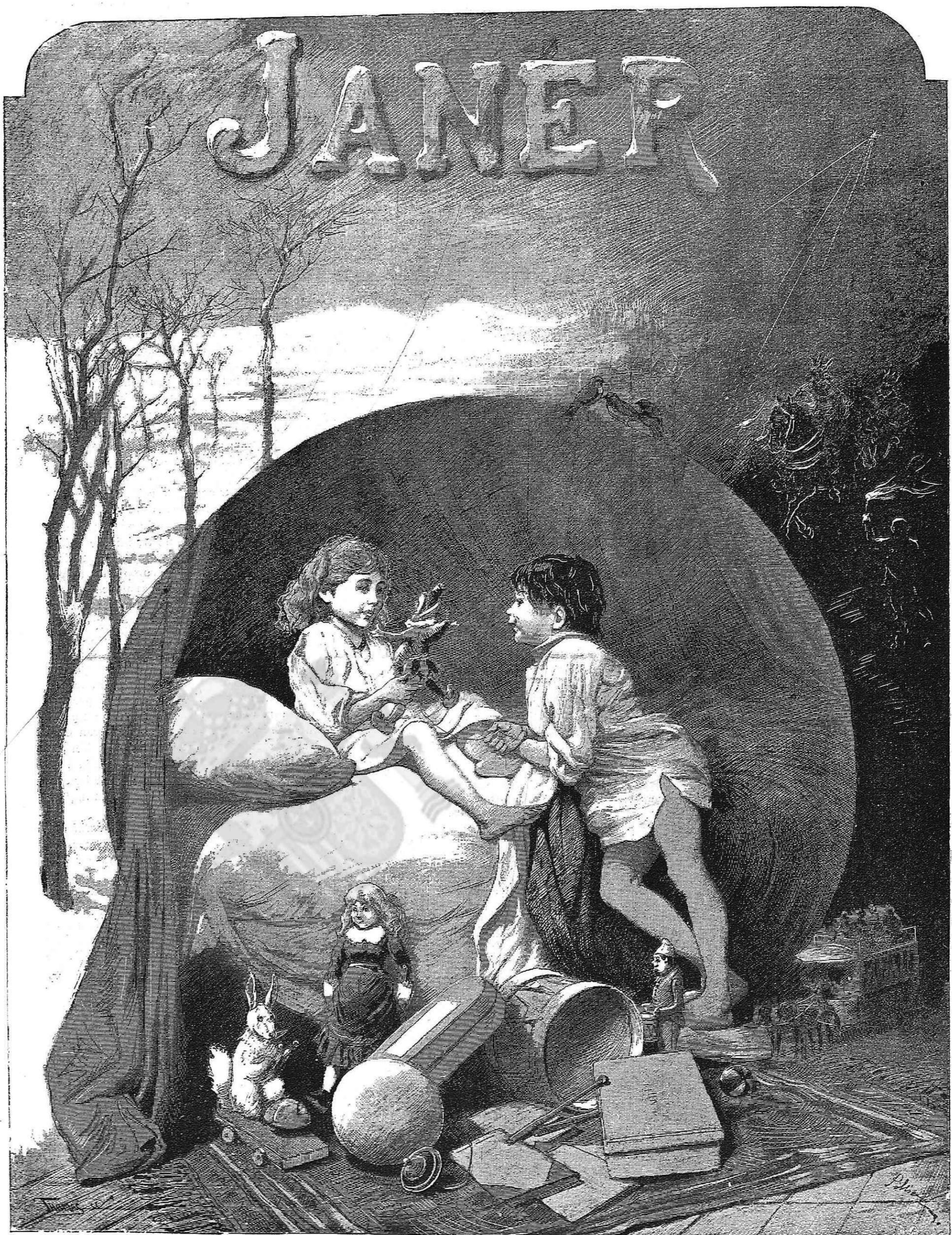
Go principi d'associació es una de las bases principals pera'l progrés dels pobles. Aixó es una veritat que ha passat á constituir un verdader axioma, avuy dia en que las lletras y las ciencias son objecte d'estudi per part de tots aquells que s'interessan pel benestar moral de sos nacions respectivas.

Lo que no pot conseguir l'esfors d'una sola intel·ligència, ho consegueixen de vegadas la perseverancia y l'estudi de moltes, així com en l'esfera material obran ab mes forsa una sèrie d'agents reunits que cada un dels mateixos aplicat en particular. Y, realment, se comprehen que aixó ha d'esser una veritat, per quan l'avansament de totes las branques del saber fá avuy dia impossible acumular tots los coneixements en una sola entitat, y més encare propagarlos per medi d'un sol bras á totes las esferas socials.

Ara b' sentats aquests principis, hem de fernes una pregunta avans de comensar la tasca que 'ns hem imposat en lo present treball. ¿Quins son los límits de nostra missió? ¿Hem de considerar las Societats científicas, artísticas ó literarias baix un aspecte completament general ó dintre l'esperit de la renaixensa catalana? Véuse aquí 'l duple á que 'ns dona lloc la lectura del tema posat á concurs, y després d'haver reflexionat ab calma sobre la qüestió, després d'analizadas las tendencias d'aquest moviment entusiasta que d'alguns anys ensava operantse en Catalunya, y finalment, després de considerar que l'objecte que 's proposa LA PATRIA CATALANA de Valls, no es altre que contribuir ab totes sos forses á la gran obra d'aquest Renaixement, hém creut del cas estudiar lo punt posat á concurs baix la base catalana, per més que la major part de las consideracions que exposarém, tengan un inquietuable caràcter de generalitat.

¿Y qué devém entendrer per base catalana? Nosaltres, entusiastas com los primers de quant puga referirse á nostra gloriosa renaixensa; no 'ns fém, ab tot, respecte á la mateixa, las il·lusions que han trobat cabuda en l'imaginació d'alguns que, més poetas que pràctics, ab mes fantasia que altre cosa, han arribat á soñiar pera Catalunya la tornada d'un estat y d'un temps que Déu nos guard' d'arribar á veurer. Treballis en bonhora pera conservar en tota sa pureza las típicas costums del poble català, aquelles que més contribueixen á sostener sa fesomia històrica, pero no 's vulga ab aquest motiu ressucitar fruys d'un fanatisme ja passat, ni molt menys diferenciar en un tot l'esperit de Catalunya del esperit del progrés noble y el·levat que alenta en totes las nacions civilisadas. Bó es conservar un veritable amor á las glòries de nostres avis, pero jamay aquestas han de cegarnos fins al extrém de fernes olvidar que al devant tenim un per vindre que espera de nostre esfors pera resplandrir pur y brillant. Segons nostra manera de

*) Aquest treball de nostre malaguayan amic lo distingit escritor D. Vicenç Piera y Tossetti fou premiat ab un pergami de plata en l'últim certamen celebrat a Valls en Febrer del any qu'acaba de finir. (N. de la R.)

LO MES DE JANER. — COMPOSICIÓ DE J. LLUIS PELLICER

LA PUBILLA CATALANA. — COMPOSICIÓ DE PELEGRI TALARN

apreciar, no tant sols no son incompatibles aquestas dos tendències, sinó que creyem indispensable son agermanament pera conseguir los resultats necessaris d' un esperit com l' anomenat *catalanista*, que d' altre modo moriria en flor irremissiblement.

No hi ha dupte, per més que lo contrari digan los aferrats á l' escola històrica, de que la Catalunya d' enguany es tot-una altre cosa que la Catalunya de quatre sigles enrera. No olvidarem jamay que algun dia ocupárem un lloc molt remarcable entre l' conjunt de nacionalitats que formavan lo territori d' Europa, pero just es confessar també que 'ls hábits y las costums d' altras épocas, lligan molt poch ab l' actual manera d' existir de la societat. Deixémnos d' il-lusions, deixémnos d' una vegada d' aquest optimisme que 'ns cega sempre que parlém de nostre passat, y veurém que aquell estat social que un dia fou nostre orgull, no 'ns convé ja avuy per cap mena d' istil; que aquella organisió política avans tan envejada, es incompatible ab los principis d' enguany; que aquellas renomenadas llibertats de l' etat mitjana, glòria del poble català, son llibertats avuy dia d' una importància purament històrica, que no tenen punt de comparació ab las modernas, y que si en alguna cosa amparáren en son temps á la família rural, á la família *del poble*, no tinguèren ab tot prou valor moral pera impedir aquell trastorn impe-tuós que á cosa de mitj sigele XV conmogué nostra societat en sos mateixos fonaments.

Catalunya entra avuy dia en lo concert de las provincias espanyolas, y sos esforços han de dirigirse á procurar col-locarse al devant de totes elllas y servirloski d' exemple en son avansamen. Per aixó es que 'l *catalanisme* no ha d' intentar separar al poble català de la corrent de las ideas modernas, sinó que, molt al contrari, respectant tot lo bò que té la part típica de nostres costums, y no es poca cosa per cert, l' hi toca exténdrer l' influencia de las lletres, de las ciencias y de las arts en la major escala possible, en profit de la terra. Véuse aqui dibuixada, donchs, á grans pinzellades, questa germanó que hem apuntat avants entre 'ls principis històrichs y 'ls progressius; aixó es lo que determina la veritable escola catalana d' enguany, l' única que pot donar fruys saborosos, y l' única també que fuig de tota mena d' exageracions, pera buscar lo sentit práctich del Renaixement.

En tota regió s' han de considerar ab condicions enterament diferents los grans centres de població y las vilas de més reduhida importància. En los primers, l' esperit d' associació es ja més que una necessitat, puig fora impossible arriar á fernos cárrech dels mateixos, sense l' existencia d' aquest. La vida social de nostre temps fá precis l' enllassament de tots los rams del saber humà, al objecte de fomentarlos ab un esforç general y obtenirne 'ls fruys més assahonats possible; d' aquí provenen aquestas agrupacions d' el-lements artístichs, científichs ó literaris que tanta ufanía arrivan á adquirir al escalf d' una saludable emulació y que, gracias á Déu, s' han arrelat ja com cal en nostras ciutats més importants.

A simple vista pot regonéixerse ja l' objecte y la transcendència d' aytals agrupacions. Allí s' centralisan tots los el-lements un xich remarcables de nostra il-lustració, allí s' fomenta en gran escala l' amor al saber, sia quin vulla 'l ram á qué pertenésquia; las ciencias d' enguany hi troben un camp vastíssim é il-limitat, honl la més ampla discussió esmicala 'ls errors de tota mena, fent sobresurtir del conjunt los

principis de la veritat, purs, brillants, clars com la llum del sol que 'ns il-lumina; allí viu ab la sava ardenta que l' hi proporciona un conréu may descuydat, l' arbre ufanós de nostra literatura que cobeja un estol d' entusiastas escriptors á l' ombra falaguera de sus branques; allí lo sentiment artístich, degudament estimulat, s' aixampla per uns horizonts d' infinita grandor, buscant las fonts de la veritable bellesa natural pera transportarlas en alas de l' inspiració als espays de la fantasia; allí, en fi, prenen cos y robustesa tots los rams de la riquesa del poble, y tant l' industria, com lo comers, com l' agricultura, s' aprofitan de tot lo bò que pôden recullir del progrés artístich, científich ó literari, pera cobrar major impuls y remuntarse á una altura que jamay podrian conseguir ab la sola ajuda del esforç individual.

No 'ns cal enalçar l' influencia que ha exercit l' esperit d' associació en lo desenrotllo veràment excepcional que ha pres entre nosaltres lo Renaixement literari. Mentre fou exclusiu patrimoni d' un petit número de personalitats, lo moviment catalanista quedá reduxit á la més mínima expressió. Vingué un dia en que no bastá l' impuls individual pera conseguir resultats, y llavors nasqueren los *Jocs Florals*, ab vida propia já desde bon principi, qual existencia es una de nostras més llegítimas glòrias y qual conservació es un deber per tots aquells que s' honren ab lo dictat de catalans. Si la restauració dels *Jocs Florals* fôu un pas de transcendència, massa clar ho diuhen los resultats obtinguts, pera que 'ns cregám en lo cas de corroborarho; si en Catalunya ha trobat estatje l' esperit d' agrupació de forças, ho provan fins á l' evidència aquesta munió de Societats intel-lectuals nascudas d' alguns anys ensà y destinadas á protegir lo catalanisme en totes ó en cada una de sus diferents manifestacions.

Qui 'ns negarà que aquestas societats son los principals centres en que resideix avuy dia la vida intel-lectual de Catalunya? Desde la càtedra del Ateneo hont l' ample cercle de la lluya científica aplega al jovent en busca de la veritat, fins las Societats excursionistas que ab tant d' entusiasme van propagant l' il-lustració fins als recons més amagats de nostra muntanya; desde 'ls círcols literaris hont en una atmòsfera brillant bullen las intel-ligencies capdals del Renaixement, fins á la modesta agrupació quasi infantil en qué l' ellement escolar enseja sus forças donant á l' estampa 'ls fruys primerenchs de sa imaginació, tot es digne d' estima, totson manifestacions llohables de l' activitat catalana, tot tendeix á fernos avansar per las vias del veritable progrés en lo mateix nivell 'que las nacions consideradas com á primeras del mon civilisat. Avuy dia podém enorgullirnos de l' envejable disposició que 's nota en Catalunya pera tots los rams de l' instrucció científica ó literaria, gracias al impuls que á la mateixa dónan las importants col-lectivitats que hi han pres estatge ab aquest fí.

Y per altra part, quá qui déu Catalunya la creació de sa música propria sinó al esperit de associació? La colossal idea concebuda anys enrera per l' insigne Clavé, d' aprofitar l' esencia de nostres ayres populars pera donarla á conéixer al mon enter y provar que en lo ram musical lo poble català està á l' altura de qual-sevol altre; questa idéa, repetim, no hauria prosperat jamay si 'l poble mateix no hagués estat son propagador. Próu bê se 'n fèu cárrech En Clavé al portar al terreno de la pràctica son atrevit projecte; y ferm en lo mateix, organisá las brillants Societats corals, orgull de nostra terra, que al temps de contribuir al

cultiu de la música catalana, son agrupacions dignas de tota mena d' aplausos per la benéfica influencia que exerceixen en la vida del obrer, allunyantlo dels centres de corrupció y fentlihi passar las horas d' esbarjo en una distracció profitosa y remarcablement instructiva.

La vida de nostre temps es totalment diferenta de la que 's considerava com á mellor, fins no mes que una seixantena d' anys enrera. En las grans poblacions hi bull contínuament l' idéa de progrés y aixó fá que l' home, en totes las fases y ocasions de sa vida, vinga obligat á contribuir á son desenrotllo. Per aixó las Societats instructivas lligan tots los el-lements d' una població pera aportarlos á un centre comú y ferlos treballar en conjunt y ab un mateix fi general, y en aquest cas l' idéa centralisadora es la que ha de predominar sobre totes las demés, acumulant, si pot ser, forças y més forças en un mateix punt, al objecte de que l' impuls de totes plegadas sia més actiu y profitós.

Després d' apuntadas aquestas consideracions, no queda cap dupte sobre l' importància de las Societats que tendeixen al desenrotllo de l' instrucció científica ó literaria en los grans centres de població com á base pera sa propagació en los demés. Ara bé, ¿es convenient que aquest esperit, que aquesta tendència associativa visca aixís mateix en las localitats ménos importants pera ajudar degudament á l' obtenció d' un resultat complert? Pocas paraules haurém de menester pera contestar en sentit afirmatiu. Si allí hont los el-lements s' hi troban á doyo y no es precís més que acoblarlos pera obtenir l' èxit que 's desitja, los resultats arriban á l' altura que deixém indicada; si en los grans centres de població que ja de sí mateixos ténen vida propia per lo moviment mercantil é intel-lectual que no pot ménos de desarrollarshi, exerceixen las Societats instructivas una influencia tan profitosa, ¿qué no succehirá en aquells llocs hont es precís espigolar molt pera trobar forças y hont, per lo tant, la vida moderna queda reduhida á sa més petita expressió? No 'ns cal enalçar l' influencia que en semblants ocasions ha d' exercir l' esperit de associació pera 'l benestar del poble, puig ab prou facilitat ho comprén tot aquell que 's fixe tan solzament una mica en la qüestió. Si una idea naix com á fruyl del estudi, tot seguit pôden assaborirla un círcol de personalitats pera buscarli aplicacions en lo terreno de la pràctica; si una necessitat afligeix al país, sens dupte de cap mena s' equilibra més aviat prenentlo á pit tots los el-lements que contemporisant ab esforços inútils per lo parcial; si s' agita una qüestió d' interès agrícola ó mercantil que pot portar ventatges ó perjudicar á la comarca, com una sola véu s' alsan los clams de tots sos moradors, y en la balansa de la justicia y de la equitat, pera sempre més l' aspiració unànim y decidida del conjunt, que la vacilació inevitable á que sempre conduheix la lluya d' el-lements heterogènis ó rivals. Per aixó es tan estimable l' esperit d' associació en las vilas de poca importància, y per aixó s' fá en nostre temps necessari baix tots conceptes, no tant sols al objecte de fomentar l' il-lustració, sinó també ab lo fí de defensar los interessos generals, com á base del veritable progrés y de la més ampla llibertat.

Expressament hem deixat pera l' últim lo punt més important del tema posat á concurs, ó sia indicar las ventatges que reportan las localitats, d' aquellas agrupacions que fomentan l' instrucció moral del poble, y 'l motiu de

semblant resolució, no pot estar més justificat. Si hem provat fins are que avuy dia l'instrucció artística, científica y literaria es necessaria baix tots conceptes y que un dels millors medis de fomentarla, son las societats que tenen per objecte sa propagació; si pocas paraulas han sigut precisas pera fer ressaltar l'importància extraordinaria de las col·lectivitats en sa esfera civilisadora, ¿es precís, per ventura, algun esfors pera que's comprengua la necessitat absolutament indispensable de que'l conreu de l'intel·ligència vage acompañat del conreu del sentiment, y de que per lo tant la *moralitat* ha d'esser la primera condició de tot poble? Nò, no 'ns creyém en lo cás d'escriurer gayres ratllas encaminadas á semblant fí. La base de la Societat es y será sempre la moral, y per lo tant, tots quants esforços colectius tendescan á son foment, totes quantas manifestacions tingan per objecte la propagació de la moralitat en qualsevulla esfera que sia, respónen solzament á una necessitat del esperit, son conseqüència precisa dels sentiments més purs del cor humà, y no necessitan recomenació de cap mena, per quant los principis axiomàtics portan en sa mateixa essència la demostració. Ciencia sense moral es foch de falla, y per lo tant totes aquellas agrupacions ó Societats que tingan per objecte lo foment de l'instrucció científica ó literaria, si no portan entre sos lemas lo caràcter de la més pura moralitat, no obtindrán jamay resultats verament pràctichs, pus lo que per un cantó arrivesssen á avansar, ho perdrian sempre per un altre, delicadíssim en extrém, y lligat ab los principis y sentiments que més afectan á l'humanitat.

Los resultats de las Associacions morals, científicas ó literaries, son donchs baix tots conceptes positius, sempre que en la col·lectivitat domine un veritable esperit d'expansió, no corromput per cap mira centralisadora ó especulativa. Fèm aquesta salvetat, no perque cregám duptosa l'admissió del principi per nosaltres lectors, sinó perque avuy dia, malauradament, la major part de nostras Societats instructivas no dónan los fruys que fora de desitjar, perque sa vida es purament artificial, y vè minada en sa essència per mesquins sentiments d'egoisme, impropis en un tot del esperit modern. Destérrinse d'una vegada semblants inconvenients en l'organisació de las Associacions civilisadoras, y'l jovent que avuy dia puja assedegat de ciencia, conseguirá resultats verament profitosos de las mateixas, mostrantse digne de la generació á que pertany y consagrandhi tots sos esforços, així col·lectius com individuals.

*

Aquestas son, donchs, nostras ideas sobre las ventatjas que las localitats reportan de las Associacions que tenen per objecte 'l desenrotilllo de l'instrucció científica, moral ó literaria. No creyém equivocarnos al pensar que en ellas tenim un dels mèdis més transcendentals pera propagar l'il·lustració, y per lo tant, avans de posar punt á n'aquestas ratllas sols nos resta desitjar de tot cor que nostra benvolguda pátria no sia may la darrera en fomentarlas ab afany y entusiasme, y que nostres successors, seguint l'exemple de sos pares, troben en l'esperit d'associació un ellement poderós é indispensable pera l'constant progrés de las lletres, de las ciencias y de las arts.

VICENS PIERA TOSSETTI

A LA VERGE DE MONTSERRAT (*)

EN LA FESTA DE SA CORONACIÓ

En vostra hermosa serra
fan niu auells y flors,
y 'ls Angelets hi cantan
baixatnhi á voliors.

Los romanins y boixos
vos donan son perfum,
y 'l sol á punta d'alba
sos raig de pura llum.

Los vostres fills vos portan
avuy ab dols amor,
guarnida ab pedres fines,
gentil corona d'or.

Y ab goig ne ve de Roma
del Papa l'enviat,
Regina á coronarvos
de tot lo Principat.

Y desde avuy, Basílica
será l'hermosa Seu
hont s'alsa, per honrarvos,
de vostres fills la veu.

—Aucells d'aqueixas serras
foretas del voltant,
ponceles mitx descloses
que l'aire va grontxant;

Guardau vostres cantades
y refletes y olors
per festejá á María
que's Reyna dels amors—

Y avuy, mareta meva,
que al front vos ve á posá
corona de Regina
lo poble català;

En tant que per besarvos
s'acosta 'l Llobregat,
y badan ses ponceles
les tendres flors del prat;

Y al cel n'hi ha canturries
de rossos serafins
qu'entonan per la festa
sos cantichs mes divins;

Avuy que'l vostre poble
vos volta en rededor,
com un remat d'ovelles
entorn de son pastor;

Siau sa capitana,
guiaulo en los perills,
y feu que á port arriba
la barca de sos fills.

La barca combatuda
per fòrta tempestat,
qu'engallardida aixeca
furienc l'impietat.

Siau pe'ls que os invocan
lo far de son camí,
pe'ls fills de Catalunya
bon arch de Sant Martí.

Rebeu aquesta joya
que al vostre front cenyexi,
com pobre testimoni
que'l cor vos ofereix.

Y feu que arreu florescan
virtuts en son jardi,
roseulo ab vostra gracia,
Estrella del matí.

Gentil y hermosa Reyna
qu'enmoreni lo sol,
siau per nostra patria
l'estel de son consol.

Y mentre no s'allunyen
de vostre cel seré,
florir veurem y creixer
del catalans la fé.

CONSOL VALLS Y RIERA.

(*) Tenim la major satisfacció en publicar aquesta poesia, ja que la seva autora, en la que brillan per igual la modestia y las dorts de la inspiració, no s'ha fins avuy donat á coneixer al públic, es- sent sus bellissimas produccions conegudes tan sols en un circol redu- dissim de personas que s'honran ab la amistat de sa distingida fa- milia.—(N. de la R.)

LO MES DE JANER

DEBENT col-laborar en la part artística de LA ILUSTRACIÓ CATALANA, representant gràficament los mesos de l'any, la bona amistat dels meus companys, ab millor propòsit que bon acort, va demanarme la explicació en algunes ratllas dels dibuixos. Cosa natural, si be's considera, que ningú millor que un mateix pot aclarar lo que s'ha proposat.

Explicit aixís, donchs, y sobre tot, pera accedir als desitjos de estimats amichs, demostrant lo que aprecio á LA ILUSTRACIÓ, no's creurá que tracti de surtirme del meu terreno invadint lo camp literari: no'm succehis lo que a'n' aquell, que com á cantant no dibuixaba malament, y sols en qualitat de dibuixant se'l podia escoltar.

* *

Encara que las costums, las tradicions y altres motius no donguessin á cada un dels mesos del any una significació propia y especial, hi hauria forsolament que buscarne una, obligat á representarlos en dibuixos, per lo encàrrech ab que me honrà LA ILUSTRACIÓ CATALANA; pero sempre tindria lo Janer la de comensament de any, y per mes que siga impossible trobar en la naturalesa una confirmació de aqueixas divisions del temps que a'n' dihem anys, es un fet que lo traspás de l'un á l'altre es considerat per tothom com cosa de importància.

Any nou, vida nova: s' diu á la nostra terra, com respondent á un instant de previsió, de progrés y de millora, y aquesta idea de any nou no deixa á ningú indiferent; que los fets mes culminants y senyalats en la vida del home van enllaçats sempre ab l'any, y un any nou es sempre pera uns y altres símbol de esperansas, próxim á cumpliments de desitjos.

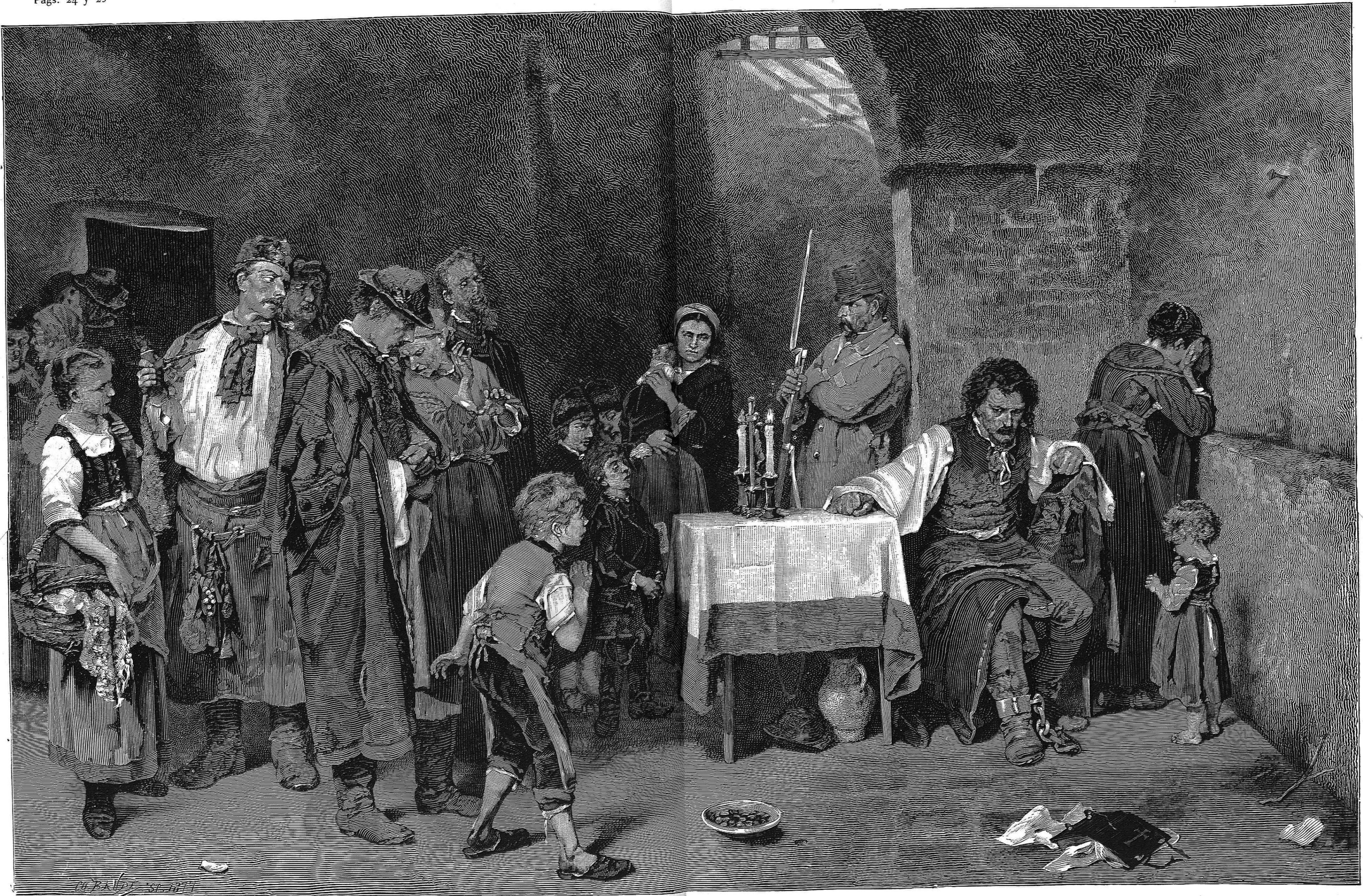
Però 'ls que 'ns trobém ja en los replans de per amunt en la escala de la vida, un any nou nos recorda que 'ns acostem á la porta del terrat. Per çó sens dupte es general lo fet de festejar ab la vinguda de any á n' aquells que s'troban encara per sa poca edat, allunyats de las amargors de la vida, y com á la nostra terra, somnian ab lo passatge de uns Reys que 'ls farian felisos sens necessitat de adulacions ni baxes.

En Espanya, son aqueixos monarcas inofensius los qui fan espurnear de alegria á las nostras criatures, en Italia es la *Beffana*, á Fransa, Inglaterra, Alemanya, etc., ja ab lo arbre de Nadal, ja en lo dia de cap de any, pares, parents y amichs se barallan pera realizar las il·lusions de amichs, fills y nebotts.

Per aquesta raho, donchs, lo mes de Janer ha sigut representat principalment per lo tribut que tots los anys se paga á l'infantesa.

Per lo demés, en lo comensament de l'any lo hivern se desplega ab tota fosa; la neu cubreix la terra, y lo pobre pardalet piula de fam avans de morir glassat, trista compensació de sa vida independent y lliure. Los pobres que careixen de alas, pero ab lloguer de casa y plens de necessitats, y escassos de feyna tremolan de fret y de tristor desitjant lo sol del mes de Maig.

Lo comensament del mes de Janer te á Fransa, especialment á Paris, una significació extraordinaria y es un motiu para que tothom se obsequihi y s'felicití mútuament, desitjantse un bon any. Al trobarse dues persones conegudas se abrassen afectuosament, homes, donas, grans y petits: y com á n' aquest mon tot te sempre un cantó per riurer, no oblidaré may que l'any passat, en lo carrer que habito, una criadeta rossa com fil d'or, rojenca de salut y de fret, neta y pulida com una joya de apara-

ULTIMS MOMENTS D' UN SENTENCIAT Á MORT

QUADRO DE MUNKACSY

dor, fou embestida per lo carboner del vehinat y sortí de l' abrassada, en mitj de las riatllas de iothom, ab una galta y un cantó de la cofia enmascaradas.

No exercint per ara, la honrada professió de carboner y com que las costums s' encomanan, be me permetrán los lectors de LA ILUSTRACIÓ, que aprofiti la ocasió de honrarme per primera vegada dirigintme á ells, á comensament de any, abrassantlos afectuosament y desitjantlos; *Bon any!* No faig esment de las lectoras, per que tractan de una costum extranya á la nostra terra, podria esser mal interpretada.

J. LL. PELLICER.

Paris, Desembre de 1881.

SOSPIRS

Té cada jorn son aubaja
cada dia son mitx-jorn,
lo crepuscle de la tarde
de la nit camina enfront.

Jo del primer raig del auba
me'n aní al cor de la nit;
no he passat la mitxdiada
ni 'l crepuscle vespertí.

Que ab lo foch de primavera
lo meu cor s' endormiscá,
y de l' hivern lo fret gebre
de bon matí 'l despertá.

Roser de flors de cent fullas
tot just nascut ja florit,
¡quánt prompte cayguéren místias
deixantme tot revellit!

No tenia 'l cabell blanch,
ni arrugat tenia 'l front,
mes lo pit ja se'm tornava
un sepulcre d' il·lusions.

¡Qué es trist perdre d' una volta
tot lo que más estimem!
¡qué trist de la primavera
passar al cor del hivern!

JOSEPH CAMP-SANGLES.

6 Janer de 1879.

LAS SUPERSTICIONS

No voldria pas altra cosa sino que lo que 's creu per superstició fos realment cert! Ja hauriam trobat la manera d' esser felisos en aquest mon; tot nos aniria vent en popa y fins seriam inmortals. ¡Qué podriam desitjar més!

Pero com aixó no succeix, com que 'ls supersticiosos, observant tot lo que segons la superstició 'ls té de portar la ditxa, son desgraciats com los altres y 's moren, á pesar de fugir de tot alló que 'ls augura la mort, resulta que 'ls fets mateixos constitueixen l' argumentació més categòrica contra aquestas creencias dels enteniments obtusos ó dels esperits débils.

Si no posantse en camí ni casantse en dimars ni en divendres, los viatges tinguessen d' esser felisos y cada matrimoni constituís un estar d' àngels, fora ben senzill de conseguir la ventura cumplerta en aquests conceptes; pero quan veyém que molts emprenen anadas en diumenje, en dilluns ó en dijous, y per causa d' un descarrilament, ó d' un naufragi, ó d' un volcament de diligencia, deixan los ossos en l' excursió; y quan observém que molts marits y mullers casats en dissapte ó en dimèrces viuhen com gat y gos, y alguns s' han de separá pera evitarse molestias contínuas, nos preguntem: ¿de qué serveix no posarse en camí ni rebrer la benedicció sagrimental en aquells dos dies senyalats ab ratlla negra en lo semanari supersticiós?

No hi ha pochs casats de nou que 'l primé altercat que tenen en la nit de nuvis, es sobre

qui d' ells deixará 'l quartó á las foscas, perque 's creu que dels dos ha de morí avans lo qui apaga 'l llum, y aquesta diferencia acostuma á acabarse deixant que 'l llum s' apague per ell mateix. Se desprén d' aquí, que per regla general lo marit no hauria de morir avans que la muller, ni aquesta avans que aquell, sino que deurian finar los dos á l' hora, y aixó no més se sol veure en las óperas; es dir que es un cas tant extraordinari que casi bù no s' observa més que per donà lloch á una situació musical. Desde 'l Poliuto á l' Aida, passant per l' Hernani, 'ls Hugonots y l' Africana, hi ha una gran restallera d' óperas que confirmen aquesta opinió.

També es estesa entre 'ls supersticiosos la creencia de qué si quan un surt de casa al matí, 'l primè gos que veu pel carré es blanch, tots los negocis que aquell dia emprengue li sortiran á las mil maravellas; pero si 'l primer gos que veu es roig, no cal que pense en cap negoci durant vint y quatre horas, sino se 'n vol fè l' estella.

¡Llástima que aixó no sigui cert! Si ho fos, lo dia que al eixir de casa vegés un gos com una tofa de neu, me 'n anava á la *bolsa*, y á ulls cluchs, comprava ó venia tots los valors que 's cotisessen, assegurantme aquell dia per tots los altres de la meva vida en què m' hagués d' està ab los brassos plegats per haber desjunat la vista ab un gos de pel roig.

Creuhem molts com article de fé que 'l tení un aromé á casa porta desgracia, aixís com lo tení una ruda porta sort. Aquest mon fora un paradís si poguéssem pujar de peus en aquesta creencia. ¡Quant temps faria que hauria desaparecut del regne vegetal fins la llavor de l' *aroma*, d' aquesta flor que es l' olor per antonomassia! Y en cambi, ¡quinas éstesas hi hauria per horts y per jardins d' aquesta ingrata planta que s' anomena *ruda*, que es, també per antonomassia, aspre ó grossera! Los amos de casa que posan per condició als llogaters que no podrán tení cap planta en los balcons ni en lo terrat, ja podrian ferse 'l càrrec de tení 'ls pisos per llogá per *in eternum*, si no transigian en permetre que cada habitant cui-dés en la casa un test ab la planta de la felicitat.

¡Y qui s' moriria si fos veritat lo de qué essent tretze menjant en una taula, al cap de l' any té d' haberni un de mort! Perqué aixó vol dir que no essent aquest número de subjectes menjant junts, al cap de l' any tots han d' ésser vius, y aixís es que no més procurant en tots los àpats menjant plegats de dotze en avall ó de catorze en amunt, ja podriam comensá á preveure com s' engrandeix lo mon, perque aviat no hi cabríam.

¡Es molt de dòlder que tot aixó no siguin més que vuits y nous! Pero també es de dòlder un' altra cosa; es de dòlder també que hi hage qui cregui en aquestas caborias.

CONRAT ROURE

D. FRANCISCO DOMINGO Y GARRIGA

SENTIMENT y honra senyalada es per nosaltres dedicar un recor en las planas de la ILUSTRACIÓ CATALANA, al que fou diputat provincial pel districte de Manlleu, senyor Domingo, coneut en son país natal per Veneda.

Nasqué a Vich lo dia 23 de Febrer de 1841.

Mori a Barcelona lo dia 6 de Desembre de 1881.

Los moltíssims amichs que tenia no solament á Catalunya sinó fora d' ella, l' estimació personal y ferma que ab ell nos unia y l' esser tan bon company, com entusiasta catalanista, 'ns fa doblement sensible la seva mort.

Consagrati per complet á la defensa dels interessos del país, als quals sacrificà constantment sa vida; pro-

tector decidit de tot lo que ennoblia y realsa á Catalunya, caritatius per excel·lència, modest per temperament; actiu, incansable, intelligent y práctich en tots los assumptos que á sa direcció s' sometian, la mort va sorprendre 'l quan més falta feya pera 'l be del país, en los actuals moments altament crítichs.

Lo districte de Manlleu, que per espai de set anys li havia reservat constantment sa representació, en lo seno de la Diputació provincial, ha sentit d' una manera víssima sa pèrdua y Catalunya que tant li deu en la esfera de sos multiplicats coneixements agronòmics é industrials ha perdut en ell una de las personificacions més típicas de nostre caràcter sencer y emprenedor.

Sensible á totas las manifestacions del sentiment, ja's reflexessen en las esferas de lo humanitari ó en las elevadas concepcions del progrés material, D. Francisco Domingo s' identificava ab tot alló que era d' interès per Catalunya y que havia de reportarli algun be.

Individuo de varias Associacions benèfiques, á las quals perteneixia pera contribuir a sos esforços materials y morals al sostenniment de las mateixas; soci dels centres industrials més caracterisats d' aquesta Ciutat, en los quals traballava ab una fé incansable en favor dels interessos nacionals, entusiasta per las Arts bellas y per tot lo que podia donar renom á la corporació provincial de que formava part, s' interessava extraordinariament pera la prompte y definitiva resolució dels treballs preliminars, á fi d' aixecar lo majestuós edifici destinat á las ensenyansas provincials.

La pàtria li deu agrahiment etern per haber sigut ell un dels qui més contribuïren á la pacificació de nostras discordias civils en la última guerra y desde 'l cos de Somatens de Catalunya, al qual perteneixia com un de sos primers jefes, havia contribuït ab son caràcter emprendedor á la reorganisació del de Mossos de la Esquadra pera la seguretat y benestar de nostras montanyas.

Innumerables son los fets que podriam presentar á la admiració pública pera provar la excelència de sos sentiments; mes lo sensible y dolorós de la seva mort y l' afecte entranyable que li professavam nos priva de coordinar, com se mereix l' il·lustre finat, los més culminants fets de sa vida.

Lo dia 7 fou portat son cadàvre á la iglesia parroquial de Santa Agna, y d' allí á l' estació del ferro-carril de Fransa pera esser trasladat á Sant Quirze de Besora.

Formáren part del accompanyament, que era numerosíssim, nostras primeras autoritats, entre elles la Excelentíssima Diputació provincial en corporació, precedida dels macers, ab massas endolades, molts senyors regidors, individuos perteneixents á las diferents associacions de las que 'l finat formava part, personas molt conegudas en nostre agricultura, indústria y comers, escriptors, periodistas, etc., etc.

L' ataut anava colocolat sobre 'l cotxe de gran gala de la Casa de Caritat, y precedit de la reverent Comunitat de Santa Agna, ab creu alta.

Tancava la comitiva 'l cotxe de respecte de la citada casa provincial, lo d' una de nostras autoritats superiors, y molts d' altres particulars.

Avans de deixar lo cadàvre en una sala de l' estació, lo senyor Planas, allavors president interi de la Diputació, donà les gràcies á la concurrencia en nom de la familia y del cos provincial ab breus y sentidas frases, posant de relleu las belles qualitats que adornavan al il·lustre finat. L' ataut quedà guardat pels macers de dita corporació fins á la sortida del tren.

Trista, tristíssima fou la missió que se 'm confià d' acompanyar lo cadàvre del nostre amich é insigne patrici fins al cementiri de Sant Quirze de Besora, ahont descansan las despulles dels seus antepassats.

Per lo que li va demostrar la capital avans de deixarlo, podia suposarse lo que succeiria al retornarlo á son país natal, de qual comarca n' era digníssim representant en la Diputació provincial de Barcelona. Al arribar a Vich, una numerosí comitiva s' esperava al anden de la estació del carril pera tributar l' úlim adeu al cadàvre que portava 'l tren. Entre las personas que la formaven, hi poguerem reconeixer als senyors jutjes de primera instància y municipal, y també al senyor fiscal, los quals donaren lo pésam á la família en nom propi y en lo de molts dels seus conegeuts.

Numerosas foren també á Torelló las personnes que acudiren á la estació pera despedir per última vegada al il·lustre finat, veientse entre la multitut alguns individuos d' aquell Ajuntament. Pero ahont fou imponenta la arribada va ser á Sant Quirze. Tot l' anden estava materialment ocupat pel poble enter, que ab respectuós silenci esperava 'ls restos del seu hoste predilecte, al qual accompanyá fins á la capella de la casa payral ab las llàgrimes als ulls. En lo numerosíssim accompanyament, obría la marxa 'l clero parroquial ab creu alta entre una munió d' atxes, que ab l' espeternegament d' una pluja menuda, la foscura de la nit, lo cadàvre portat á brassos pels masovers més antichs de la casa y de la fàbrica, la parentela y amichs, l' Ajuntament y 'l poble que venia

darrera, produzia un efecte conmovedor entre mitj d' aquell despoplat.

L'endemà à las nou, se celebrá un ofici de cos present en la sobredita capella, desde ahont va esser portat al cementiri, després d' haverlo entrat en la parroquia y cantada una absolta. Presidia l' dol lo senyor Alcalde y sos germans don Mariano y don Domingo, acompañats de la parentela y numerosos amichs, y dels Ajuntaments de Sant Quirze y Montesquiu. Portavan las glassas, lo senyor Masferrer, diputat per Vich; lo tinent d' alcalde de Ripoll senyor Ragué, en representació de las dues Associacions excursionistas de Barcelona, à las quals perteneixia l' difunt; lo senyor Pagés, majordom antich de la fàbrica y l' que escriu aquestas ratllas, en representació de *La Renaixensa*.

Durant lo trajecte la gent s' ajuntava al pas seguint la comitiva fins al cementiri. Ja en aquest sagrat lloc, y en mitj del silenci més gran comparat sols al de la mort, veiérem obrir sa gola à la tomba y tancarse sobre l' cos de nostre inolvidable y may prou plorat amich.

Després lo Sr. Masferrer doná las gracies à tots en nom de la familia, recordant de pas los eminentes serveys que l' difunt havia prestat à la comarca, auxiliant à tothom en totas sus necessitats y no tenint un no per ningú, quan se reclamava sa influencia; à la província, en lo seno de qual Diputació fou sempre un poderós apoyo pera totes las causas nobles y justas, y à Catalunya entera, quals interessos morals y materials sostingué ab sens igual energia. Lamentá lo desastrós de la pérdua, y animá als reunits à que, cada hu en sa esfera imíties son exemple per bé del poble, de la agricultura, de la industria y per la prosperitat de la pàtria. Aquest es lo millor recort y la millor prova d' amor que al difunt pot tributarse. Sentidas paraulas que foren escoltadas religiosament per tot un poble que pagava un úlitim tribut à la memoria d' un de sos fills y qual recort may podrá esborrar.

Y axis terminá la fúnebre ceremonia, deixant als concurrents tots ab la més amarga pena per la pérdua del insigne patrici que anyora avuy tot lo país. Sa familia en mitj de son just desconsol haurá experimentat un gran lenitiu al veure que tothom plora al que més que l' diputat, era l' pare de la circumscripció que representava.

Posteriorment, en la celebració de sos funerals à Barcelona, s' repetiren las mostras d' estimació dels que foren sos amichs en vida ó companys de corporació, corroborant cuan ben aplicats están los lemas de *llealtat, patriotisme, honradesa y activitat* que ostenta la corona fúnebre que li acaba de dedicar lo «Foment de la Producció Espanyola».

En tots sos actes se reflexava l' catalanisme práctich, axis es que havia figurat en totes las exposicions nacionals y extranjeras ab sos productes agrícolas é industrials y de totes ellas se'n havia emportat especials y merescudes recompensas.

Los títols y condecoracions que podia ostentar, se'n havia guanyat ab sos mèrits y per sus rellevants qualitats: jamay d' altre manera.

L' agricultura ha perdut ab ell, un de sos mes fermes adalits y d' una forsa de voluntat inquebrantable. Ho diuh en sa comarca, la introducció de la maquinaria moderna pera l' conreu de las terras, los sistemas perfeccionats y especials de cria del bestiar y l' cultiu de la vinya en sa finca nomenada *La Colomina*, que posseïa à Sant Quirze.

Avans de deixar la ploma, tenim lo deber de fer constar que à son entusiasme per las lletres y las arts fou també deguda en bona part la fundació de *LA ILUSTRACIÓ CATALANA*, y aquesta, al honrar sus columnas ab son retrato, s' honra també en consignar lo tribut de son reconeixement y estimació à sa bona memòria.

FRANCISCO X. TOBELLÀ.

A***

De tota mena de dissorts prenyada
rujesca per l' espay la veu del tró,
lo llamp se caragole y desolada
s' estremeixe la terra á sa clarò.

L' alzina milenaria qu' en la serra
creix ufanosa ben poch cas ne fá,
tots los poders plegats de cel y terra
no lograran jamay ferla acotá.

Com més à son entorn ella n' escolta
la veu de la desfeta tempestat
lluyta à son pler ardida ab la revolta
¡Reina sublim d' aquella inmensitat!

¡Veniu dissorts; mals vents de la fortuna
tots al plegat en contra meu lluyteu;
flagells y mal de tota mena á l' una,
que vingan á arrencarte del cor meu.

R. E. B.

xi Janer 1882

ÚLTIMAS OBRAS D' ENRICH SERRA

AQUEST jove artista barceloní, quals produccions havem admirat tots més de una vegada, y ab quals correspondencias artísticas se delectaren temps passat nostres suscriptors; acaba de produhir dues obras dignes de esser descritas als lectors de *LA ILUSTRACIÓ CATALANA*, ja que de sobras s' ho mereixen per sa importància absoluta y relativa y per lo molt que han cridat la atenció de la premsa extrangera. Totes dues son composicions de gran alé y que serian dos valiosos títols de crèdit y fama pera son autor, si aquest no 'ls tingüés ja de temps testificats ab las inspirades telas que donà à coneixer en los primers anys de sa carrera artística y que ja alashoras deixavan presagiar un envejable porvenir per nostre estudiós y aprofitat amich. Enrich Serra ha sigut un artista que no ha defraudat de cap manera las esperances que sos valents y primerenchs estudis feren concebir; y tothom recordará perfectament que desde son boceto *La Pau*, ha aumentat ab progressió visible lo mérit de sus obras.

Resident à Roma desde 1880, feya ara molt temps que no haviam tingut notícia de cap obra nova seva; y esperavam ab veritable afany saber quins avensos havia fet, pera corresponde satisfactoriament à la unànimia acullida que l' mon artístich havia dispensat à sus primeras creacions, que l' hi valgueren una anomenada tan ràpida com ben fundada. No tinguerem de impacientarnos molt pera saber com lo pinzell d' Enrich Serra continuava acreitant y proclamant en terra estrangera la indisputable prioritat dels artistas catalans en perfecció, constància y qualitats distintivas de géneros é inspiració que son tan més escassas quan ménos abundan las eminencias del art. En efecte, los periódichs y revistas més considerats de la Ciutat eterna, entre quins recordem *Il Mondo artístico*, *La Gazzetta d' Italia*, *Giornali di Roma* y molts altres, han vingut plens de extensíssims articles describint y elogiant las dos últimas obras del pintor català, y à nosaltres nosha acudit lo pensament de que, si en l' extranger publicacions de índole tan diversa y de comunió política tant poch avinguda com las precitadas, llohavan ab unanimitat de criteri las produccions de nostre compatrici, be podiam permetre 'ns descriure compendiosamente aquí, las obras d' un artista de casa que ha donat passos tant colossals en lo camí de l' art y de la gloria.

Lo primer quadro pintat per en Serra y adquirit per Mr. Baster, conegut capitalista marSELLÉS, se anomena *Los últims días d' una primavera*, y es una escena exuberant de sentiment y poesía. La tela, de dimensions més que regulars, representa un ameníssim jardí tancat per una afiligranada reixa, entre quals trepats s' hi trasparenta un cel melancòlic y trist com la sentimental y afflictiva escena que l' artista ideà y sapigué realisar conmovent y oprimint lo cor del que atentament la contempla. Una simpática y agraciada senyoreta, pàlida y ostentant en son rostre los signes peculiares d' una malaltia lenta y consumidora, está en actitud de defallir-se en brassos de sa mare, en lo precís moment en que aquesta acompanyant à ella y dos germanetas de pochs anys, se disposava à sortir à la campinya pera emprendre un curt passeig. Lo pare de la agraciada malalta (una de las figuras més energicas y rellevants del quadro) está en lo cantó oposat sentat à prop d' una tauleta de café, en la que hi han varios periódichs é ilustracions que distretament fullejava y te al propi temps recolzadeta en sos genolls à una nena de pochs anys germana de la protagonista. Un

baylet dels Abruzzos ab sa corresponent burra de llet y un vell criat à segon terme esperant en servicial actitud las ordres dels senyors, completan lo quadro, en lo qui també hi armonissan perfectament un artístich surtidor ab un saltant d' ayga que fa un contrast brillant ab lo fondo; varias flors y plantas tropicals y demés adornos propis d' un jardí pertanyent à una de las villas romanas més suntuosas y confortables. Las figures estan perfectament dibuixadas y sus actituds no poden esser traduïdes ab més acert, la perspectiva es correcte y l' colorit natural, distingit y simpàtic.

L' altre obra es potser de més empresa y mereix com la anterior ésser descrita, si be son assumptos es d' índole completament distinta. La escena es al Orient, en aquell pais maravilloso en que tot es color y llum y ahont la naturalesa espléndida y robusta vessa magnífica sos frufts més seductors.

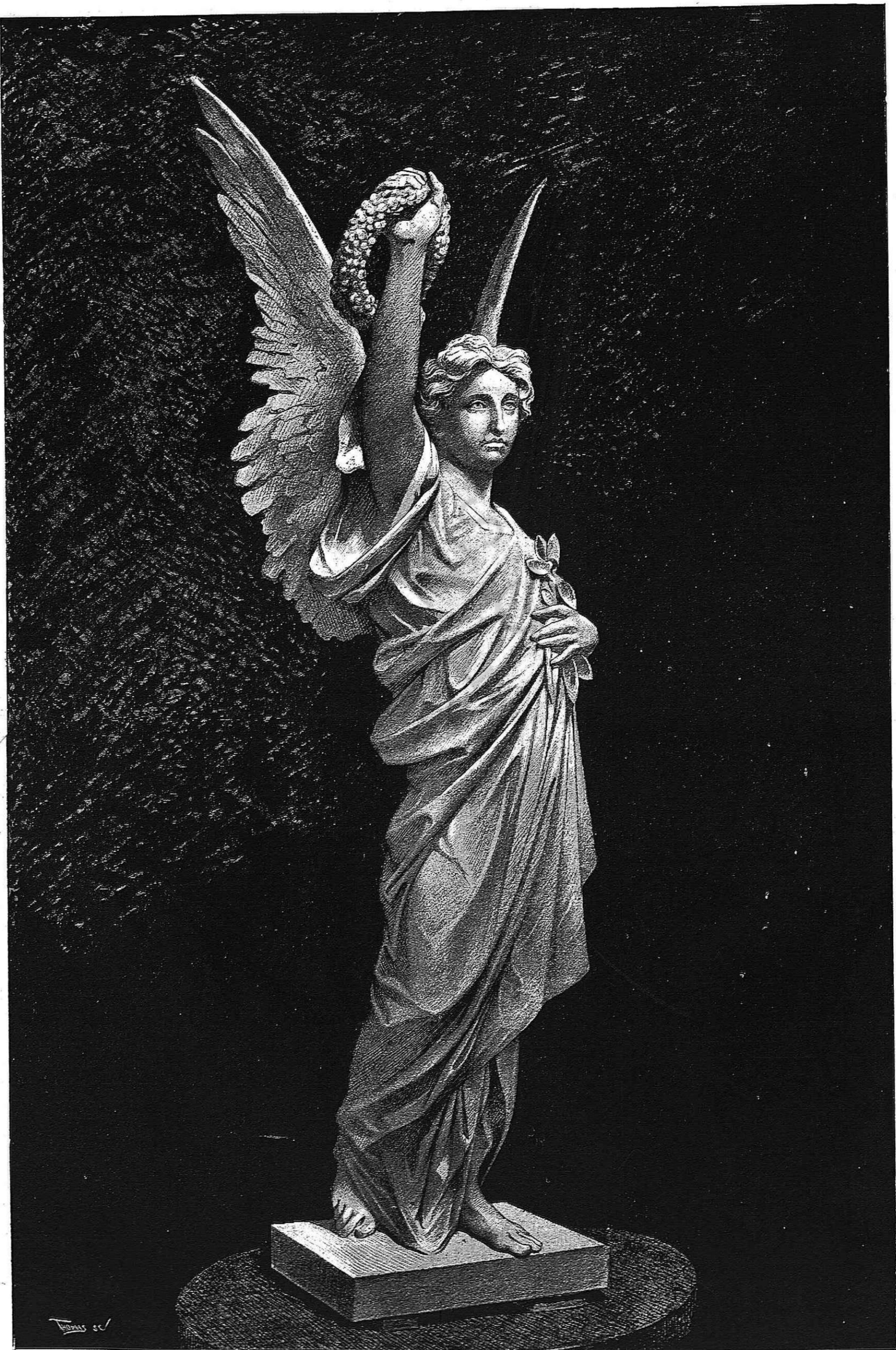
En una sala del palau del Shá de Persia, aquest estava aagegut en un suuntuós sitial, quan sobradament s' aixeca al veure una colla de soldats que entran empenyentse per una artística porta cuberta per un tapis d' Arabia y s' aturan respectuosos à certa distància del poderós soberà. Aquells soldats tornan d' una batalla en la que han sigut vencedors y 's disputan tots l' honor de exhibir al Shá *Lo botí de guerra*, consistent en joyas y armas riquíssimas y en donzel·les hermosas que 's complauhen en fer esclavas pera son despótich senyor. Hi han en lo quadro tretze figures magníficament colocadas y totes elles palpitan y 's mouhen baix la influencia de passions y sentiments demostrats ab tota veritat y energia.

Lo Shá, home d' atlética figura, ab imperiosa autoritat, se dirigeix à un dels negres guerrers que porta en sos robustos brassos à una bellísima jove blanca, mitx nua y desmayada, la qual es depositada en los grahons del ric trono reyal, en los quals s' hi destacan magesiuosament dues esclavas ja avesadas de temps à sa poch envejable sort. A la esquerda del Shá, dos soldats bregan constantment ab una dona que en va s' esforça pera arrivar fins à la blanca presonera. Es la mare, que folla de ira, procura acudir en socors de sa filla desditxada. Aquesta figura expressa magestuosament lo sentiment, la indignació terrible y l' impostant esforç.

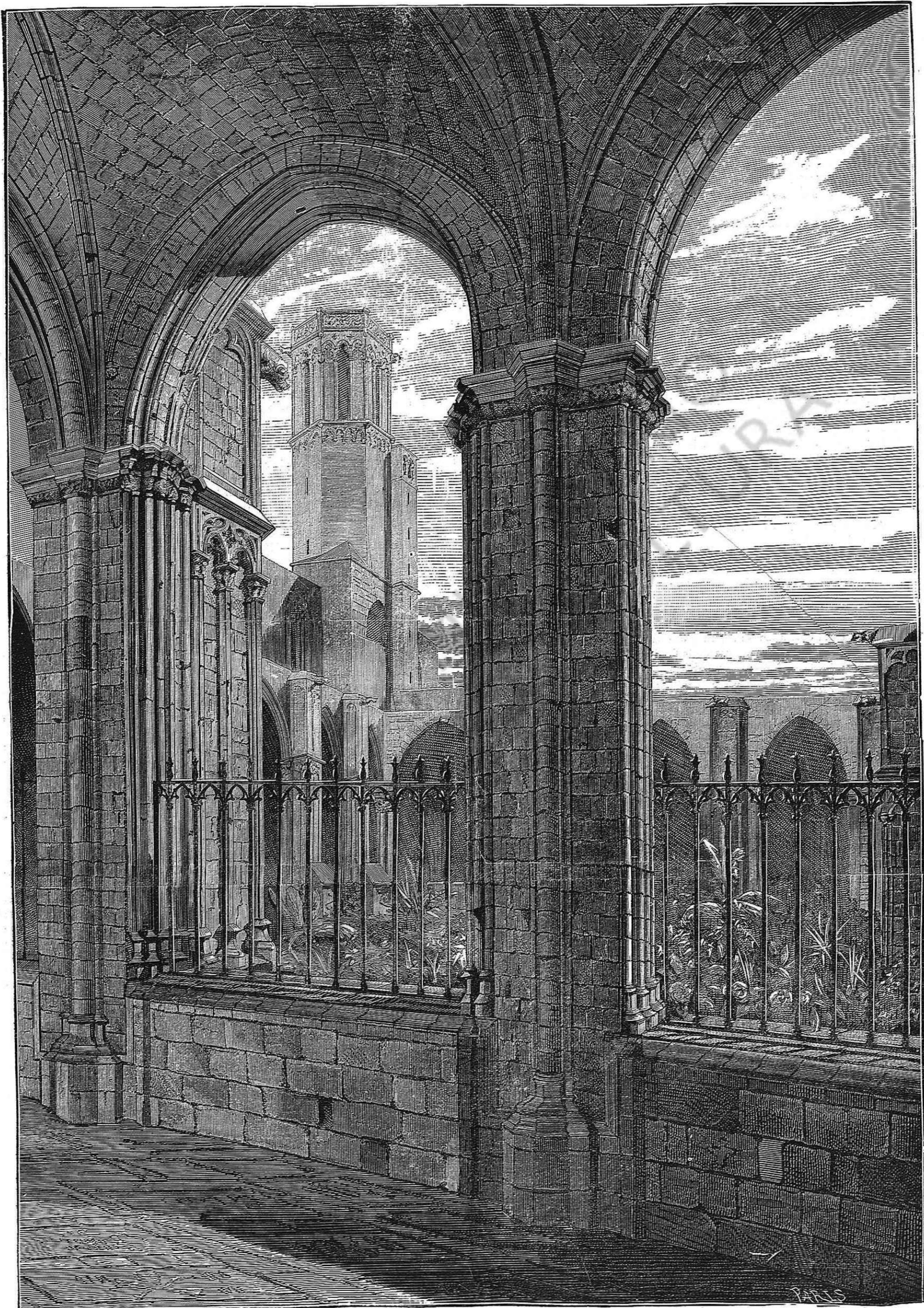
A segon terme altres guerrers duhen dos esclavas circassianas, de pell blanca y formas voluptuosas, quals colors contrastan notablement ab los rostres y brassos morenos dels soldats orientals. Enfront del Shá, un ídol persa corona la paret, de la que 'n penjan variats tapissos de llampants colors y panoplias d' armes, executat tot ab una pulcritud de detalls que no perjudica per res als primers termes ni distreu la atenció del dramàtic conjunt. La animació y mohiment, estan vivament retratadas, la estada del soberà, es rica y luxosa, las joyas y robes orientals estan pintadas ab veritat y distinció, las diferents agrupacions de figures no son forsadas, la acció es viva y natural, y en tot lo quadro 's destacan grandiosament la bellesa, la desdenyosa soperbia, la desesperada actitud de la pobre mare y la sumisió y ardiment d' aquells guerrers tan temuts com sanguinarios.

Lo títol de *Botí de guerra* no podia escaure millor al quadro, ja que l' episodi capital del mateix es l' acte en que es entregat al déspota senyor, no sols lo botí envejat de las riquesas materials, sinó també l' altre botí de carn humana que l' Shá reb ab solemnia indiferència y ab impossible desdeny.

Aquesta última obra podrem admirarla

L'ÀNGEL DEL PANTEÓ D'AYALA. — ESTATUA ESCULPIDA PER D. VENACI VALLMITJANA
DIBUIX DE P. ROS

ALA DEL CAPITOL EN LOS CLAUSTRES DE LA CATEDRAL DE BARCELONA
DIBUIX DE A. RIGALT

promte los barcelonins, ja que un acreditat capitalista català, lo Sr. D. Isidoro Llobet la ha adquirida, donant així una prova de amor al art y de refinat gust pictòrich y donantnos la satisfacció de que, com *Los últims días d' una primavera*, no vage al extranger una obra valiosíssima deguda al inspirat pinzell d' un dels artistas catalans de més pervenir.

A. MASRIERA

LO COIXÍ

NARRACIÓ DE LOUIS LURINE

(Traducció de Narcís Oller y Moragas)

Acabament

IV

La benvolensa de Mr. Wégrath anà creixent, y apesar del temps que fà, interiorment li agrado. Dos cops per setmana, després del toch de retiro, me permetia eixir de la presó per una porta secreta, baixa la salvaguardia de dos dependents seus que 'm consideraven molt, de dos vèrs amichs que 's deyan Khral y Schiller, escarcellers inmhillorables, als qui haureu conegut ja en las memorias de Silvio Pellico.

Lo goig que 'm causava lo misteri d' eixas deliciosas passejades pe'ls solitaris voltants de Brünn, me 'l minvavan molt sovint l' ausencia de la meva Emilia, qui sens dubte estaría plorant per mí, y l' recort d' aquells malhaurats compatriots de qui apenas tenia ja 'l dret de dir qu' era un seu company de dissost. Permeteume no obstant que vos ho reveli en favor meu: gracias á la singular influencia que jo devia á la riquesa problemática del meu coixí, vaig obligar al sub-intendent de Spielberg á tornar á mon amich Silvio, las ulleras y la forquilla dé fusta que li havian sigut retiradas per ordre de Sa Magestat Imperial.

Un pensament secret, ben dols y trist á l' hora, amargava encara lo meu ben estar y la llibertat de que vos parlo: la expansiva tendresa de la Catarina per un prés, per un desventurat com jo, m' omplia de satisfacció y m' espantava al mateix temps. La pobra noya no parava de darmes proves de compassió per no dir d' amor; se enfadava ab los de fa casa que no m' estimesscn tant com ella volia y s'engelosia de las noyas de la familia per que li semblava que 'm estimavan un xich massa. Amanyagava al metje de Spielberg perque's fiscses be en ma salut, que no era prou excellent, amanyagá al confés de la presó, pensant posser en la influencia que sas funcions espirituals podian tindre sobre las desgracias temporals d' aquesta terra; persegua á tots los porters de la presó pregantlosi que procuressen no trencarme ab lo dringar de las claus mon primer son ni los derriers somnis del matí. Odiava á ma patria perque'l patriotisme m' havia ocasionat l' humiliació y el dolor de una derrota; malehia á l' Austria perque l' Austria me havia condemnat: y adorava á Mr. Wégrath, lo caritatiu sub-intendent, perque s' havia apiadat del meu sofriment y de ma miseria; en fi, sense que jamay pronunciés una paraula que aixequés lo vel de sa passió, vaig comprehendre perfectament que jo, de la nit al dia, havia vingut á esser lo primer amor d' aquella nobilissima criatura!

Un dia Mr. Wégrath va enviarm-me, sense llegir la avans, una carta qu' acabava de rebre pe'l correu imperial de Brünn y que duya la meva adressa: la tal carta estava en italiá escrita y deya lo següent:

«Ja que'l prés Cellini disfruta 'l favor de poder eixir en secret de la fortalea, pera passejarse pe'ls voltants de Spielberg, li demano que 's fasce acompañar aquest vespre, si es possible, fins á la caseta blanca que hi há al peu de l' estacada de fusta, prop de la porta del foscar. Visca la jove Italia!»

Un amich.»

Aquell vespre metéix, demané al sub-intendent que 'm permetés fer mon acostumat passeig. Mr. Wégrath, me preguntá mitj rihent:

—Es que potser, en la carta d' aquest matí, alguna hermosura de Moravia os dona una cita amorosa?

—Encara no'n sé res,—li vaig respondre,—pero si es així, os prometo férvoles sabedor en quant torne.—

Sa neboda, qu' havia sentit la pregunta y la resposta, m' aconsellá ab miradas de entendiment y manyagueïries, que passés tota la vetllada ab ella y sa familia en l' hospitalari saló de l' intendencia; mes la curiositat me feu insensible als prechs de la bona Catarina, y malgrat sas llàgrimas vergonyants, qu' ella procurava amagar tot fingint que volia desxifrar un tros de solfa, me resolgui, vullas ó nó, á aventurarme ab mos guardians pe'l camí que enmenava á la porta del cementiri.

V

No vaig trigar pas á ovirar la caseta blanca. Era una caseta boniquíssima, mitj amagada entre una gran

massa de flors; enretirada dins de son florit amagatall sens dupte perque la miressen més, me semblá que es-trefeya maravellosament lo paper de l' enjogassada Galatea.

Ab lo pretext de reposar un xich y de menjar alguna llamineria del país, vaig trucar, mitj tremolant, á la porta de la caseta; Khral y Schiller consentiren en esperar-me á fora. M' obriren la porta y vaig entrar, conduhit per un pagés vellet, en una sala de á peu plá de la casa.

—Senyor comte,—me digué aquell vellet,—la vostra senyoria reposará mello, bona cosa mello, á dalt, al primer pis, á la sala bona, la meva sala de respecte. Si 's digna seguirme...—

Jo vaig preguntarli, ab la sorpresa natural en aquest semblant cas:

—Es dir que sabeu lo nom y l' estament del vostre foraster?

—Si, senyor comte.

—Y qui us ha dat aquests detalls d' un pobre prés de Spielberg?

—Es un secret, senyor.

—Guardáulo, donchs, y sobre tot guardáulo bé.—

Al arribar á la sala que m' havia destinat lo guia, de poch que cäch desvanescut de sorpresa, de joya: aquella sala de respecte de la casa blanca, jo 'm recordava haverla vista allá baix, allá baix, en lo meu palau de Venecia; á cada pas, á cada cop d' ull, creya reconéixer los mobles, los llibres, los quadros, tot lo luxo interior de ma passada opulencia, y trovava en lo mateix lloc que 'ls havia jo deixat, en lo meu salonet de treball, los meus grans homens de talent, los meus poetas preferits y totas las figures ilustres de l' Italia poética. Aquí la obra mestra de Fóscolo, que jo havia deixat mitj oberta demunt del pupitre de lectura; allá lo mello poema de Monti, qu' admirava encara, tot vejent entrar en mon palau als espías de la policia austriaca; més ensá, demunt dels papers de la meva taula, la maravella tràgica de Silvio Pellico, Francesca de Rimini, tota trista, tota desolada de no sentir ja á son entorn los aplaudiments de la meva admiració y de mon entusiasm!

Llavors m' agenollí al mitj de la sala y cridí ab una candidesa sense igual:

—Deu meu! hont es, donchs, la meva Emilia? Deu meu! hont es, donchs, la meva esposa?—

Al sentir mos crits, entrá en la sala una pagesa alta y hermosa y 'm digué ab una veu de dolsesa divina.

—Senyor, senyor, aquí teniu las confitures de Brünn que demanava.—

Contemplí l' admirable pagesa de la casa blanca... y sa mágica aparició m' esferehi, perque, com per encantament celestial, mostrava totes las apariencias maravillosas d' una criatura que jo adorava!... Vaig tremolar, vaig sentir febre, vaig sentirme desmayat... Fiu un crit terrible... y caygu en basca, quasi morintme, quasi mort, en los brassos de la meva Emilia, de la meva dona á qui cridava!

Al retornarme, reposant dolsament lo cap en la falda de la comtesa, vegí dreta, en lo brancal de la porta, á la Catarina, ella mateixa, blanca com una cera, desatinada, folla! S' atansá cap á nosaltres de puntetas, amenassantnos ab las mans, ab la mirada; se pará devant de la misteriosa pagesa qu' acabava d' encendrela la gelosía y ab un desdeny soberá, va dirli:

—Aquest á qui estimeu vos enganya! Aquest home no estima res ni á ningú de aquest país. May ha estimat res més que á la seva Italia y á la seva dona qu' es una italiana! Aquest á qui estimeu, lo coneixeu, diheumho?... es un desventurat près de Spielberg de qui 'ns havíam compadescut en la presó.... D' ara en avant, lo cel s' apiadará d' ell, si be li sembla.... Adeu!

—Catarina!—vaig cridar, agafantla per la mà,—demanaumé perdó per vostra crudel injusticia, y siau la millor amiga de la meva Emilia, la mellor amiga de la meva esposa.... que vos presento!

—La vostra dona!

—Sí, la meva dona, que us estimarà aviat, així ho espero, y que us besará ja ara si li permeteu.

—Senyora....—mormolá ma enamorada protectora, tot reben las besadas de la comtesa,—sia la voluntat de Deu: vos, aconortaréu al nostre près cada vespre, y jo vetllaré per ell tot lo dia!

VI

Tres ó quatre mesos després, al primer de Janer de 1826, la policia de Brünn va enviar-me una ordre imperial que 'm tornava la llibertat, la fortuna, la vida!

A la vigília de la meva marxa pera Viena, estantnos assentats, la Catarina, la meva dona y jo, en aquella saleta de respecte de la casa blanca, vaig pregat á la neboda de Mr. Wégrath que 's quedés mon estimat coixí, per testimoni de la meva amistat y agrahiment....

—Perque jo 'm quede semblant present,—respongué la joveneta,—me falta saber qu' es lo que val y qué significa; s' han suposat tantas cosas, en la presó, sobre aqueix misterios coixí.... Jo us acceptaré no un tresor, un recort si; heus 'ho aquí tot!

—No us espanteu, Catarina,—li respongué tot seguit la comtesa,—no 's tracta sinó d' un senzill coixí que jo vaig amarar algun temps ab más llàgrimas, corrent nit y dia per l' camí de Viena ahont anava á implorar pera mon mari la generosa misericordia del emperador! Mes tart, es cert, vaig aprofitarlo pera una singular estratagemá fi d' atraure las voluntats de tots los escarcellers en favor d' un pobre prés: per medi d' un anònim vaig denunciar al vostre oncle, lo sub-intendent de Spielberg, no sé quina inventada riquesa, amagada per lo senyor comte de Cellini dins del coixí; de vegadas la mentida 's pot posar al servei de la justicia, y la meva ignoscible astucia ha proporcionat al pobre prés no poca sort!—

Lo coixí de l' Emilia estava encara destinat á dar més joch en la historia de la meva vida privada; dos anys després de mon retorn á Venecia, la comtesa havia mort!.... Un vespre de l' any següent, quan m' entregava en cos y ànima al recort de la qu' havia perdut, de la que tant havia estimat, entrá un criat anunciantme la visita d' una senyoreta, qu' havia manifestat, segons ell, grans desitjos de parlar-me; li dongui ordre de feria passar á la sala, y tot entranthi pera rebrela, vaig reconéixer tot seguit á la bella verge de Spielberg, la bona y adorable Catarina!

—Senyor comte,—me digué,—perdoneume si vinch á entristarvos ab ma presencia y mas paraules; he vist en los periódichs d' Austria la mort de la senyora comtesa de Cellini; m' he recordat de la piadosa importancia que á vostres ulls tenia en la presó de Brünn lo coixí que la vostra bella Emilia havia regat ab sas llàgrimas; vos me l' haviau donat com una memoria de la vostra amistat y agrahiment, y us lo retorno com una santa reliquia de la religió del vostre amor!

—Catarina,—vaig preguntarli, besant sas mans tremoloses,—ab qui heu vingut á Venecia?

—Sola.

—Y quan penseu entornárvos'en?

—Avuy.

—Nó.... Quedeuvos, encara, á prop meu, Catarina.... Espereuvos!—

CARTAS DE LA HABANA

Sr. Director de LA ILUSTRACIÓ CATALANA

5 de Desembre de 1881

Lo fet més important ocorregut en aquests dies, es la gran serenata donada al general don Lluís Prendergast y la no ménos digna, donada al general don Ramon Blanco, per los catalans de la Habana.

Abduas son lo tema obligat de las conversas, y l' èxit ruidós que han obtingut, complau en extrem als iniciadors de la idea y al Centre Catalá, debentse á l' activitat de tots tan bon resultat.

Las simpatias guanyadas á Catalunya per lo general Prendergast; sa benevolensa pera tots los obrers y sas ideas proteccionistas, eran prou motius pera que nosaltres, creyent interpretar los sentiments de nosaltres germans d' allá, enllá del mar, fessem á Prendergast, á sa arribada, una demostració de gratitud. Y així ho pensarem.

Era així lo dia 22 de Novembre; lo Coro estaba dispersat y habia qu' ensaijar totes las pessas novament; n' obstant, tal manya va donar-se l' entusiasta catalana don Magí Casas, en qual domicili s' inicià lo pensament de la serenata; que unit ab la bona voluntat del Coro, que dit senyor ajuntá; ja en la tarde del dia 28 l' ensaig general de «La gratitud» y «Los nets dels almogavers» del malhaurat Clavé, ab accompanyament de la acreditada banda d' enginyers, y l' «Arre Moreu», de'n Ventura, á veus solas, va deixar satisfets los desitjos de la comissió.

Al dia següent á la nit, tingué efecte la serenata.

La comitiva sortí de la casa del expressat don Magí Casas, del següent modo: la esquadra del batalló d' enginyers ab atxes, obría l' camí, seguia lo coro catalá ab son estandart, la comissió de festeigs, composta de sis individuos de la comissió iniciadora, y sis individuos de la Junta Directiva del Centre Catalá y la banda de enginyers. Innumerables atxes que tancaban dintre á la comitiva, donaba als carrers fantástich aspecte.

Un cop en la plassa d' Armas, que dit sia de pas, estava plena de nombrosa concurrencia, la comissió de festeigs pujá al Palau, y després d' esperar un moment á que s' acabés lo banquet, ab que obsequiá al general Prendergast lo general Blanco, tingué la comissió l' alta honra de parlar ab lo repetit general, coménsant la conversa lo doctor don Anton Jover, Vice-President del Centre Catalá. Lo general contestá d' una manera franca y noble, diuent que sentia orgull al veurers obsequiat d' aquell modo per los catalans, y que ja anyoraba aquella terra que tant li plau, y ahontants bons amichs deixá. Després digué que sentia molta satisfacció en

inaugurá lo Centre Catalá, fent vots per sa prompte instalació.

La señora Marquesa de la Victoria de las Tunas, tingüé així mateix paraulas falagueras pera tots. Hi havia entre la comissió un noyet vestit de pagés, que rebé de la senyora Marquesa infinitat de petons y dolsos de totas menas.

Mentrestant lo coro catalá cantaba ab maestria, acompañat de la bona banda d' enginyers l' himne «La Gratitud», del inmortal Clavé. Lo general Prendergast que vestia de rigorós uniforme, ho escoltaba desde l' balcó qu' estava plé de militars y paisans. Un ruixat de aplausos coroná lo trball del coro.

Després retornarem al saló y lo senyor Jover habent dit al general Prendergast que en lo Palau estava lo president del Centre Catalá, comte de Casa Moré, lo cridá lo general, y allavoras lo senyor Moré, junt ab la comissió se vegé obligat á pender la paraula comá president del Centre Catalá. Aquesta victoria deguda al senyor Jover, feu que compromés ja lo senyor Moré, accepti oficialment la presidència del Centre, de lo qual s' havia desconfiat fins avuy.

Tan prompte com la banda preludiá los célebres rígods d' África, «Los nets dels almogavers», lo balcó del palau se posá plé altre volta. Estaban eixos rígods tan ben ensaijats; lo coro l's cantaba ab tant de gust y sentiment, que cada part era celebrada. La quarta part sobre tot, que fou cantada ab tant de patriotisme y la distribució dels fochs fou tan acertada, que lo numeros pùblic que l's escoltaba, y tothom, en una paraula, electrissats per aquella música, pel entusiasme del coro y pels fochs, comensá ab un gran repicament de mans, que ofegaba á las veus vocals é instrumentals. Fins lo general Blanco que s' posá al costat del general Prendergast, no poguente contenir, digué; sols los catalans poden fer esclarat aquest entusiasme, sols eixos cors valents y nobles, que á dolls donan la sanch seu en benefici d' una gran causa y que la Pàtria te á orgull lo contarlos com á sos fills.

Després d' una pessa tocada per la banda d' artilleria, lo coro catalá, á veus solas, cantá l' «Arre Moreu», de n' Ventura. Ab ajust y precisió y gust fou cantada eixa sardana, gracies també á la batuta del entusiasta y jove mestre, don Joseph M. Nadal. La banda d' enginyers á la que perteneix lo referit jove senyor Nadal, tocá seguidament una sardana, ab lo títol de «A sota d' una alsina», del repetit Nadal, la que agradá molt.

Reunida la comitiva altre volta y seguint lo mateix curs que á la vinguda, se disolgué en la casa del senyor Casas, molt contenta per l' èxit de la serenata y per las paraulas del general Prendergast.

La banda d' enginyers fou galantment deixada per los senyors geses de dit batalló, y á ella 's deu part del bon èxit obtingut. A ella donem nostres més corals gracies.

Essent ja aquesta carta massa llarga, deixo pera ma pròxima lo donar compte de la serenata al general Blanco; puix que en ella tindré que parlar també de la digna despedida que avuy se li prepara.

— 15 de Desembre de 1881.

¡Be'n feya de temps que no s' parlava aquí quasi res dels catalans! D' aquells fills del antich Principat que tant de be han fet á Cuba, ja molts ni d' ells s' en recordaban, y l' nom de Catalunya sols era repetit entre companys de les vermelles barras.

Per això quant arribava aquí á Cuba un catalá, ab aquella franquesa, activitat, iniciativa y bon desitj, propi de nostra rassa, patia interior; puig si be es cert que per tot arreu ahont hi havia un catalá escoltava ab satisfacció y alegría lo llenguatge de sa patria, no es ménos cert que també veia quant haviam decaigut. Trist es lo confessar; los catalans á Cuba 'ns habiam abandonat massa. Mes ha arribat per fi, com en totes las cosas, lo dia de la reacció, y animats nosaltres per los flams que 'ns deixan las iluminosas ideas dels periódichs catalans que aquí venen, 'ns ajuntarem de sopete altre cop y avergonyits de nòstre deixadesa, pero ficsos en un mateix pensament, procurarém aixecar de nou lo penó de Catalunya en aquesta terra de Castella.

Per això es natural la diferencia que s' troba are. Avuy tot es completament al revés. Ja 's senten veus que di-huen; «los catalans se bellugan y son portadors de grans projectes. ¡ Pas á la iniciativa catalana !» Los diaris en general sempre portan també alguna cosa del Principat y las músicas que donan retratas en lo parch Central tocan també música catalana. Y 's compren aquesta metamòrfosis; lo projecte grandiós del Centre Catalá, entusiasma, lo superb benefici patrocinat per la Directiva de dit Centre, al coneigut artista lírich don Enrich Jordá, ha probat ben á las claras las simpatías ab que conta lo Centre; y la magnificència de las dues últimas serenatas als dos generals més simpàtics al poble catalá, ha sellat dignament aquest principi del moviment catalá en l' Habana.

* *

La serenata que l's catalans donáren al general Blanco, y la despedida que l' poble de l' Habana feu á dit general, son coses que may olvidarà l' ilustre Marqués de Peña Plata.

La despedida sobre tot, que fou grandiosa, inexplicable. No hi ha paraulas pera descriurer ab vera exactitud lo quadro que presentava l' ample bahia d' aquest port lo dia 5 de aquest mes. Totas las embarcaciones, grans y petites plenissimas de gent, los molls y castells presos per una concurrencia ansiosa de saludar per última vegada al general que ha sabut conquerir las simpatías; las músicas tocant aires nacionals, los vivas de la guarnició y lo rum rum del pùblic, tot això junt, feya un estrépit gran, pero armoniós. Després vingué un moment de silenci.

Quan lo vapor *Habana*, comensá á mourers, los vivas, las músicas y l's crits vinguéren altra volta. Per tots costats saludavan al general Blanco, ab sos barrets los caballers y ab sos blanxs mocadors las senyoras. Un sens fi de vapors y vapores seguian al vapor *Habana*. Los vapors *Comillas*, de A. Lopez y C. y *Manila*, del Excm. Marqués de Campo, plens abdos de distingidas personas y de comissions de societats y corporacions, accompanyaren al *Habana* fins á llarga distància, desitjantli un felis viatje, y despeditse del general ab un ¡Viva Espanya!

La comissió del Centre Catalá, que tingüé l' honor de parlar ab lo general Blanco, la nit de la serenata, va sortir molt satisfeta de las promeses de dit general á favor del Centre. L' Excm. Marqués de Peña Plata va dir en catalá: A Catalunya faré tota la propaganda possible del pensament del Centre; pensament tan noble, tan patriòtic y tan simpàtic, que no dupto en assegurar respondràn á sa crida los productors espanyols, enviant sos productos á l' exposició. Sols sento que no s' hage pogut inaugurar lo Centre en l' època de mon mando en la Illa.

Lo dia 6 prop passat, á dos quarts de cinc de la tarde, eran conduïts al cementiri de Colon, los restos del que fou en vida, Inspectó, Metje de 2.ª classe, Director, Sub-Inspector de Sanitat militar en aquesta Illa, don Alejandro Nogués y Margall, qual retrato y biografia publicà *Lo Missatger Catalá* en son número cinc.

Un numeros acompañament seguia al cotxe fúnebre. La caixa que tancaba aquells prehuats restos, tenia damunt las insignias y condecoracions del finat, com també una bonica y elegant corona ab l' escut de Catalunya, la que com á trist recort envia la redacció de *Lo Missatger Catalá*.

Son enterro fou senzill, sens cap aparato oficial, com per son grau de brigadier d' exèrcit li corresponia, puig aquesta fou sa última voluntat. Ab aquestas últimas paraulas va comprobar don Alejandro Nogués y Margall la modestia de tota la seva vida.

GABRIEL COSTA NOGUERAS.

BELLAS ARTS

Las obras pictòriques exposades durant la darrera quinzena no han estat escassas. Tractarem de ferne menció, per son respectiu ordre, y comensarem tributant nostres elogis al paisatje y á la marina del senyor Marqués. Son dues obras de hermosa perspectiva, notable la primera per la trasparença de las aigües, recomanable la segona per la espontaneitat de sa factura; totas dues per lo just del colorit. Lo Sr. Marqués demosta poderós alé, gran facilitat y domini del color. De totes maneres, aquestas dues obras, d'algunes dimensions, surten ja del petit cercle en qu' es col·locan una serie d' artistas dedicant lo pinzell ab més ó ménos èxit á reproduir los consabuts cascós de barca sobre la platja.

Lo Sr. Masriera (D. Francesch) té exposat un precios cap de senyora, pintat ab fácil elegancia y en lo que posa de manifest una vegada més las cualitats de colorista. Un cuadret degut al Sr. Inglada y que representa una escena de costums andalusas, crida tambe la atenció: las figures ben posades y dibuixades ab soltura y gracia, pero contrasta l' toc delicat d' aquestas ab lo fondo, qual colorit resulta flach y fret. Un altre costum andalus del Sr. Torres Pardo ofereix alguns fragments ben apuntats.

Ab més deteniment voler esser contemplat un quadro del Sr. Miralles, en lo que brillan una vegada més la molta facilitat y elegant modo de fer de aquest artista, així com los defectes de la escola á que sembla pertanyer. Figura una senyora vestint un capritxós trafo color rosa y apoyada en la sombrilla sobre l' arena d' una platja: á certa distància s' veuen dos noyes y en lo fondo s' dibuixa confosament un port. No pot pas esser la figura més ben dibuixada y tocada, son colorit està ben entès y l' tons delicats de que fa us l' artista son altament simpàtics á la mirada, pero la perspectiva aérea 'ns

sembla que no es justa y l' colorit cru en certs fragments.

Un cuadret del Sr. Russiñol representant un boscatje es recomenble per lo ben entes del efectes de la llum; un paisatje del Sr. Meifren ho es també per un colorit just y agradable, sobre tot en lo celatje; y dos acuarelas del Sr. Bellver per sa llimpiesa y vigor de tintas, especialment la que representa un moro, puig en la altre ni la posa de la figura, ni l' colorit nos agrada tant.

Dues obretas escultòriques s' han exposat també. La una es una verge colocada en un oratori y deguda al seyñor Atché: aquet artista ha fet obres millors, puig aquesta verge careix de expressió y tampoc se troba espontaneitat en la factura. L' altre es un busto de seyñora que creyem pertany al Sr. Arnau: lo cap està ben modelat; los demes detalls tractats fàcil y acertadament

F. BARADO.

ASSOCIACIÓ D' EXCURSIONS CATALANA

CERTÁMEN DE 1881

Pròrga

No haventse presentat, aspirant al premi ofert per aquesta Associació en cartell de 31 de Juliol de 1881, mes que una sola obra, que per no ser termenada, no ha pugut esser atmesa á concurs, la Junta Directiva ha acordat prorrogar aquest en sis messos més, que finirán en 30 de Juny prop vinent, baix las mateixas bases que constan en dit car'ell.

Al mateix temps se fa avinent al autor de la obra presentada y no admesa, que podria retirarla, á qual si s' entregará á la persona que s' presenti declarant son lema á domicili del infrascrit Secretari carrer de Arch de San Ramon del Call, número 5-bis, pis quart, de 9 á 11 del matí, dintre los 15 días després de la publicació de la present.

Barcelona 15 Janer de 1881.—Lo president, R. Arabiay Solanas.—Lo Secretari, Joan Brú.

NOVAS

L' Academia de Bellas-Arts de Sabadell ha publicat una Convocatoria pera l' Exposició de Bellas-Arts de 1882, quals bases continuem literalment.

1. L' exposició s' obrirà lo dia 30 d' Abril y durarà 15 días.

2. S' admeterán las obras de dibuix, pintura, escultura y arquitectura en tots sos gèneros y aplicacions, pera venda y pera sola exposició. Deurán anar accompagnadas d' una nota que expresse lo nom y domicili del artista, de son títol, de son preu ó de la frase *pera sola exposició*.

3. Las obras deurán dirigirse á casa del Vocal don Joan Vila, carrer de San Joseph, número 18, desde l' dia 1 al 20 d' Abril de 1882, quedant á càrrec de la Junta tots los gastos de la colocació y demés traballs necessaris y solament al dels artistas los que originen l' entrega y retiro dels objectes.

4. La Junta Directiva se reserva lo dret de refusar aquellas obres, qual asunto sia inmoral ó de mal gust.

5. Se crearán accions de 5 pesetas cada una pera esser despatxadas en lo local de la exposició.

6. Lo produpte de las accions, deduhit lo 5 per 100 pera gastos d' exposició, se distribuirà en lots que s' adjudicaran per sorteig.

7. Lo número y entitat dels lots se fixarà per la Junta Directiva, en vista de las obras presentadas y de las accions despatxadas.

8. Lo sorteig serà públich y se farà previ anuncii en un dels dies de la exposició, comunicantse son resultat als senyors accionistas.

9. Los accionistas que surtin premiats, no percebrán cap diner metàlich, pero si la obra ú obres pel valor del lot que haja tocat y que elejescan, entre las presentadas, podent escollir obres per major valor d' aquell representant, satisfent en diners la deferència resultant.

10. Los agraciats ab lots, que no s' presenten avans del 30 de Maig á triarlos per ells mateixos, ó per medi d' altre persona per ells comissionada, deurán subjetarse á l' elecció feta per la Junta Directiva, de lo que se'ls donarà avis.

11. Tots los compradors deurán entendres ab la Junta Directiva, la que de las obras exposadas que sien vedades, cobrára per dits gastos lo 5 per cent, contant sobre lo preu que conste en lo catàlech.

Sabadell 1 de Janer de 1882.—Per la Junta Directiva.—Lo president, Ramon Quer y Vidal.—Lo Secretari Joan Figueras y Soler.

Acaba de publicarse una colecció de poesías, deudas al jove poeta vigatá D. Joseph Camp-Sangles, mort fa poc temps quan tot just contava la edat de 22 anys. En altre secció del periòdic trovarán nostres lectors una de las poesías inclosa en lo volum de que parlem, per lo qual se podrán fer carrech de lo que valia l' maluguanyat poeta.

Ha visitat nostra redacció lo primer número de *L' Avens*, periòdic català, ilustrat ab magnifichs grabats, al que doném las gracies per sa galanteria, desitjanli tota mena de prosperitats.

BARCELONA — CASAS RECOMANABLES — BARCELONA

M. COSTA SOMBRETERÍA Especialitat en sombreros de Copa Carrer de S. Pau, núm. 1	Martin Gorgot y Companyia Agents de Aduanas, Port-Bou Representant en Barcelona RAMÓN BATLLÉ Y CANTÓ Bilbao, 199, 3. ^a , 2. ^a pta.	FORTUNY Abundant assortit en articles de Arquitectura, Pintura y Dibuix F. TEIXIDOR Carrer del Regomir, núm. 3	SALVADOR MASRIERA Argenteria y Joyería Especialitat en tota mena de joyas pera certàmens, esglésias y oratorias. Gran novetat y economia Argenteria, n. ^o 22 y 35
Francisco Coma y Freixa FILATS y RETORTS de COTÓ CRÚ Ronda de S. Pere, 128	GRAN SASTRERÍA FRANCISCO GERMÁ Carrer de Carders Entrada Tarrós, 2-1. ^a	NOU DIPÓSIT D' ESTAMPAS del País JOSÉPH CLARA Bou de la plassa Nova, 18	BASAR del CRÉDIT Se ven al estil dels grans basars de París Especialitat en articles de punt GEGANTS, 2 = Entrada libre
Gran assortit de banos y juguets pera noys JOAQUIM QUINTANA Y Fill Plaça del Àngel, 4 y 5	FITÓ y COMPÀNYIA Agència de Transports S' admeten encàrrecs pera Vich, Ribas y Ripoll Carrer de Assahonadors, 6	PANYOS y NOVETATS Corbera Solà y Cuffi Plateria, 52	EBANISTERIA Restauració de mobles JOSEPH ALDASORO Carrer d'en Bot, número 2 entrant per la Porta Ferrisa

JAUME MOLINAS editor; carrer del Consell de Cent, número 297, BARCELONA

RESÚMEN-LEGISLATIVO

GRAN OBRA JURÍDICA

IMPORTANTÍSSIMA PERA TOTAS AQUELLAS PERSONAS QUE'S DEDICAN A NEGOCIS FORENSES
Y ESPECIALMENT

ÚTIL ALS TRIBUNALS DE JUSTICIA Y Á LA CURIA

PER LO

DR. D. JOAN DE MARFÁ DE QUINTANA

Avocat dels tribunals del regne, individuo del Colegi d'eixa ciutat y autor de varis obrs facultatives

Recomenada per DEU DECANATS de Colegis de Avocats; SIS PROFESSORS de Dret; y MOLTS DIARIS Y PERIÓDICHS. Se han publicat 30 quaderns, y la obra 'n tendrà de 34 á 36.

Se publica per entregas de 8 planas en 4.ª prolongat, repartintse per quaderns de sis entregas (48 planas), al preu de UNA PESETA cada quadern en tota Espanya.

PASTA PECTORAL DEL DR. ANDREU

REMÉY SEGUR CONTRA TOTA CLASSE DE TOS PER FORTA É INCÓMODA QUE SIA

CLASSIFICACIÓ DE LAS VIRTUTS D' AQUESTA PASTA EN LAS DIFERENTES VARIETATS QUE REPRESENTA AQUELLA ENFERMETAT

LA TOS seca y convulsiva, interrompuda moltes vegades per sofocació, com succeeix als astmatics y personas excessivament nerviosas, ja per efecte d'una gran debilitat, ja per efecte de la coqueluche ó de un catarro, se alivia de moment ab las pastillas que contenen dita pasta pectoral, sentint's lo malalt á las primeras dosis molt més tranquil y animat**LA TOS** ronca y fatigosa que es síntoma casi sempre de tisis y caterros pulmonars, així com la que es continua y rebete, disminueix moltíssim, rebaixant per complert los accessos violents que portan á un estat de completa depauperació del malalt.**LA TOS** catarral ó de costipat, així com la que s'anomena vulgarment de sanch, ja sia de forma aguda ó crònica, se cura sempre ab aquest precios medicament. Son numerosíssims los exemples de curacions obtingudes en persones que de molts anys patian semblant tos tan incòmoda y seguida, que al mes petit refredat se reproduïa d'una manera insufrible.

Es d' advertir que molts TÍSIS pulmonars provenen d' una simple TOS, ocasionada per un COSTIAT mal cuidat. Aquest es donch lo medicament mes segur pera curar en uns casos y combatre en altres una enfermetat de quals terribles resultats se veuen diariament exemples

ASMA { ALIVI Y CURACIÓ DEL **ASMA** } Ó SOFOCACIÓ PER DIVERSAS CAUSAS } ASMA AB LOS CIGARRILLOS BALSAMICHS Y LOS PAPERS AZOATS

Remey prompte y segur que penetra directament en forma de fum, dintre del aparato respiratori

Fumant un sol cigarrillo, fins en los atacs més forts d'asma se sent al instant un gran alivi. La expectoració se reproduïx més facilment, la tos se alivia, lo pit palpitá ab més regularitat, respirant després lo malalt ab més llibertat.

LOS ATACHS D' ASMA per la nit se calman al instant ab los papers azoats, cremantne un dins la habitació, de modo que 'l malalt qu' s' aquestos cigarrillos portan una boquilla tan cómoda, que no embruta 'ls dits fum s' aspira ab extraordinaria suavitat, poguentlos fumar las senyoras y personas més delicadas.

se venen aquests medicaments en las farmacias de son autor, Rambla de las Flors, número 4 y Baixada de la Presó, número 6.

Hi ha depòsits en las principals poblacions d'Espanya y de l'Extranger

LA ILUSTRACIÓ CATALANA

Desitjosa aquesta Empresa de complaire á molts suscriptors que 'ns han demanat tapas, tant per coleccions com per l'exposició de números solts, de LA ILUSTRACIÓ, hem encomenat á un acreditat taller d'enquadernacions la confecció d'aquellas, las quals podem oferir en Barcelona, als preus següents:

TAPAS ab dibuixos daurats y negres, cantonera y claus de metall, ilom de xagri y tela inglesa, propias pera casinos, cafés, etc., etc.	Rs. 36
ENQUADERNACIÓ de lo publicat fins á útim del any passat ab tapas de gran luxo	» 36
TAPAS solas, tela inglesa pera l'enquadernació de volums	» 22
COLECCIONS enquadernadas de lo publicat fins á últim del any passat	» 130
COLECCIONS sense enquadernar.	» 100

Resto d'Espanya los mateixos preus, mes quatre rals per gastos de franqueig. — Las demandas se dirigirán á la Administració, carrer de la Unió, 28, entresol.

Se admeten anuncis pera l'última página á preus convencionals

Reservats els drets de reproducció artística y literaria || TIPOGRAFÍA DE E. ULLASTRES. Ronda de la UNIVERSITAT, 96 || S'envien números de mostra fora de Barcelona